

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

**ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΣΕ
ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΙΚΡΩΝ ΔΗΜΩΝ
ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΣΕΣ 2014-2020**

Μεταπτυχιακή διατριβή

Σοφοκλής Καλιακός

Επιβλέπουσα: **Γρηγόρης Ζαρωτιάδης**, Καθηγήςτης

Τμήματος Οικον. Επιστημών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Θεσσαλονίκη, Απρίλιος 2017

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese

Department of Economics - Democritus University of Thrace

Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki

Department of Business Administration - University of Piraeus

Interuniversity Interdepartmental

Master Program in

«Local and Regional Government and Development»

Postgraduate thesis of

Sofoklis Kaliakos

Supervisor: **Grigorios Zarotiadis** Professor,

School of Economics, Aristotle University of Thessaloniki

Thessaloniki, February 2017

Αφιέρωση

Η ζωή είναι ένα ταξίδι γνώσης και εμπειρίας. Θα ήθελα να ευχαριστήσω την σύζυγό μου Αλεξάνδρα που σε αυτό το ταξίδι είναι συνοδοιπόρος και με την διαχρονική στήριξη και εμπιστοσύνη της κατακτάμε τους στόχους μας

Επίσης τον υιό μου Ιωάννη και το νέο μέλος της οικογένειά μας που με τις δικές μου ανησυχίες δεν του αφιερώνω το χρόνο που θα ήθελα.

Τέλος τους γονείς μου, τους πιο φτωχούς σηματοδότες μου που μου δείχνουν την κατεύθυνση, αφήνοντας με να φτιάξω το δικό μου δρόμο. Τους ευχαριστώ για όλα όσα είναι, μα πιο πολύ για όσα γίναμε εμείς μαζί τους.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Γρηγόρη Ζαρωτιάδη, για την εξαιρετική συνεργασία. Η διαθεσιμότητα, η εποικοδομητική μας επικοινωνία, η καθοδήγηση και οι επισημάνσεις του υπήρξαν εξαιρετικές χρήσιμες.

Επίσης, θερμές ευχαριστίες οφείλω στον Δήμαρχο Κατερίνης κ. Σάββα Χιονίδη, για την ευκαιρία που μου έδωσε να εργαστώ δίπλα του, ως Ειδικός Συνεργάτης, και να αποκτήσω ανεκτίμητες εμπειρίες και γνώσεις για τη λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να πω ένα «ευχαριστώ» στην ομάδα του μεταπτυχιακού: την Ζωή, τον Χάρη και την Τζούλη, που έκαναν την όποια δυσκολία να φαντάζει σαν ένα ταξίδι με ευχάριστες στιγμές.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές που με την φιλική τους διάθεση και την άψογη συνεργασία, μας βοήθησαν να φτάσουμε τον στόχο μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά της γεωμορφολογίας της Ελλάδας, με σημαντική επίδραση στην κοινωνικοοικονομική της δομή και πορεία, είναι ο εκτεταμένος νησιωτικός χώρος και οι ορεινές περιοχές, που η κάθε μία περιοχή αποτελεί μία «μοναδικότητα» ως προς την έκταση, τα φυσικά χαρακτηριστικά, το ανθρωπογενές περιβάλλον και την αναπτυξιακή της εξέλιξη.

Όμως δημιουργεί διαρθρωτικά προβλήματα με μόνιμο ιδιαίτερο χαρακτήρα, τα οποία έχουν ως κυριότερη συνέπεια την «αποσάθρωση» του οικονομικού και κοινωνικού ιστού. Επιπλέον, η ραγδαία αλλαγή στην παραγωγική βάση εντείνει τις δυσκολίες ως προς την βιωσιμότητα, ιδίως των μικρότερων νησιών, καθώς επίσης, δημιουργεί έντονες ένδο και δια – περιφερειακές ανισότητες, κάτι που ευλόγως κατατάσσει τις νησιωτικές και ορεινές περιοχές στις πλέον μειονεκτικές της Ε.Ε.

Ωστόσο, εκτός από τα προβλήματα, έχουν και σημαντικά αναπτυξιακά πλεονεκτήματα, που σχετίζονται κυρίως με το περιβαλλοντικό, πολιτιστικό και κοινωνικό τους πλούτο, ένα εθνικό κεφάλαιο που πρέπει καταρχήν να προστατευθεί και κατ'επέκταση να αξιοποιηθεί.

Μέχρι σήμερα τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο δεν υπήρξε διακριτή και ολοκληρωμένη πολιτική τόσο για το νησιωτικό όσο και για το ορεινό ηπειρωτικό χώρο και δη για τον ελληνικό, που λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα (αναπτυξιακά) χαρακτηριστικά των νησιών και ορεινών περιοχών όπου μεριμνά για την αντιμετώπισή τους. Το γεγονός αυτό είχε σημαντικές επιπτώσεις στον ελληνικό χώρο, όπου οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που προσδιορίζουν την αναπτυξιακή πορεία είναι πολύ διαφορετικές από εκείνες άλλων περιφερειών της Ε.Ε., λόγω απόστασης, μεγέθους, ιστορικής εξέλιξης, φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Οι πιο πάνω περιοχές που τους ονομάζει ο νομοθέτης μικρούς Δήμους αποτελούν μία ιδιομορφία στο περιφερειακό πρόβλημα της Ε.Ε. και χρήζουν ιδιαίτερης αναπτυξιακής διαχείρισης.

Για την αξιοποίηση των προοπτικών αυτών απαιτείται μια ειδική αναπτυξιακή στρατηγική των μικρών Δήμων (νησιωτικών και ορεινών) που θα στηρίζεται κυρίως σε ενδογενείς παράγοντες λαμβάνοντας υπόψη ταυτόχρονα τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στο εξωτερικό περιβάλλον. Είναι πλέον επιτακτική η ανάγκη να κινητοποιηθεί η Δημόσια και Ιδιωτική Αναπτυξιακή Δράση στα πλαίσια μίας στρατηγικής προς την ολοκληρωμένη, βιώσιμη και ισόροπη ανάπτυξη των μικρών Δήμων μέσα από το νέο ΕΣΠΑ (ΣΕΣ) «Ευρώπη 2020».

ABSTRACT

One of the main characteristics of the geomorphology of Greece, with a significant impact on its socioeconomic structure and history, is the extended island area and the mountain areas, each one of them unique concerning the area it covers, its natural characteristics, the manmade environment and its development.

At the same time this is also the source of many permanent and unique problems, which lead to the dismantling of the economic and social tissue. Furthermore, the rapid change on the productive base, intensifies the problems that have to do with sustainability, especially concerning smaller island, and causes severe inner and inter-regional disparities. This, of course, classifies the island and mountain areas among the most disadvantaged EU regions.

On the other hand, there are considerable advantages, concerning their environmental, cultural and social wealth, a national asset that has to be protected and utilized.

Until today an integrated and distinctive policy for the island and mountain areas, especially the Greek ones, taking into account their unique developmental features, has not been implemented, either nationally or at the European level. This has influenced Greece significantly, as the socioeconomic conditions defining its development are quite different from other EU regions, associated with the distances, the size, the history, the natural and cultural resources. The above areas, that the Law calls Small Municipalities, create a specificity in the regional EU problems and their development has to be managed in a special way.

Utilizing their potentials means that there has to be a distinctive development policy for the Small Municipalities, that will rely mainly on endogenous factors, taking, at the same time, into account, the opportunities that emerge from the external environment. It is now of the utmost importance to mobilize the Public and Private sector into a strategy to the integrated, balanced and sustainable development of the Small Municipalities through the implementation of the PA (Partnership Agreement for the Development Framework) 2014-2020.

Κατάλογος Πινάκων

α/α και Ονομασία Πίνακα

3.1 Μικροί Δήμοι	17
3.2 Συγκεντρωτικός πίνακας ομαδοποίησης Δήμων	28
3.3 Ανάλυση μέσων όρων οικονομικών δεδομένων ανά κατηγορία δήμων	29
3.4 Ανάλυση μέσων όρων δαπανών κατά κατηγορία δήμων	30
3.5 Κατά κεφαλή μέσοι όροι εσόδων κατά κατηγορία δήμων	30
3.6 Κατά κεφαλή μέσοι όροι εσόδων κατά κατηγορία δήμων	31
3.7 Κατά κεφαλή μέσοι όροι εσόδων ανά κατηγορία δήμων	31
3.8 Μέσοι όροι στοιχείων διάρθρωσης ανά κατηγορία δήμων	32
3.9 Οικονομικοί αριθμοδείκτες ανά κατηγορία δήμων	33
4.1 Στόχοι πολιτικής συνοχής 2020	35
5.1 Ενδεικτικές δράσεις των Ο.Τ.Α. – ESPA 2014 – 2020	64

Κατάλογος Διαγραμμάτων

α/α και Ονομασία Διαγράμματος

2.1 Διάρθρωση των εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης	12
3.1 Μικροί Δήμοι	25

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	i
ABSTRACT		iv
Κατάλογος πινάκων		v
Κατάλογος Διαγραμμάτων		vii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ		1
1.1 Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα		1
1.1.1 Ιστορική Εξέλιξη.....		1
1.1.2 Αρμοδιότητες Καλλικράτη		3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΤΙΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ		8
2.1 Εισαγωγή.....		8
2.2 Θεσμοθετημένοι πόροι υπέρ της Τοπικής Αυτοδιοίκησης / Εθνικοί πόροι		10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΙΚΡΟΙ ΔΗΜΟΙ		13
3.1 Ορισμός μικρών Δήμων		13
3.2 Ανάλυση μικρών Δήμων.....		15
3.3 Οι μικροί Δήμοι σύμφωνα με ΟΕΥ		25
3.3.1 Νησιωτικότητα και Ορεινότητα.....		26
3.3.2 Οι Δήμοι με αριθμούς.....		27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ		33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΝΕΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ		39

5.1 ΕΣΠΑ 2014 - 2020	40
5.1.1 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης	41
5.1.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020.....	47
5.2 Λοιπά Ευρωπαϊκά Προγράμματα	49
5.3 Μέσα ειδικής στήριξης Δήμων	52
Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη	52
5.4 Διαχειριστική Επάρκεια Δήμων.....	55
5.5 Δράσεις της Αυτοδιοίκησης και Δυνατότητες Χρηματοδότησης από τα Ε.Π.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	64
6.1 Τ.Α.Π.Το.Κ. (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων) - LEADER	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1.1 Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα

1.1.1 Ιστορική Εξέλιξη

Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχει μακρά ιστορία στην Ελλάδα. Ανατρέχει στην εποχή του Κλεισθένη, ο οποίος χώρισε την Αθηναϊκή Πολιτεία σε εκατό δήμους. Ο κάθε δήμος είχε τη δική του διοικητική περιφέρεια, τη δική του ονομασία και τα δικά του άμεσα, εκλεγμένα από τους κατοίκους του, διοικητικά όργανα. Δήμοι υπήρχαν επίσης και σε άλλες αρχαίες πόλεις, όπως είναι η Αίγινα, η Μίλητος, η Κάλυμνος κλπ.

Το πρώτο θεσμικό πλαίσιο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση μετά την επανάσταση του 1821 αποτελούν οι νόμοι της 12/30 Απριλίου 1822 της Α' Εθνικής Συνέλευσης της Επιδαύρου «περί οργανισμού των Ελληνικών Επαρχιών» και της 29 Νοεμβρίου 1822 «περί εκλογής των παραστατών». Οι βάσεις όμως για ένα αποκεντρωμένο σύστημα διοίκησης στην μεταναστευτική Ελλάδα μπήκαν το 1828 από τον Ι. Καποδίστρια με την καθιέρωση των Κοινοτικών και Επαρχιακών Δημογεροντιών. Το σύστημα όμως αυτό ήταν ουσιαστικά στη φιλοσοφία του και στην εφαρμογή του ένα σύστημα τοπικής διοίκησης μάλλον, που ταυτιζόταν με την Κεντρική Διοίκηση, παρά ένα σύστημα Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Έτσι, με τις ρυθμίσεις που εισήγαγε ο Καποδίστριας μετέτρεψε τις αυτοδιοικούμενες κοινότητες σε παραρτήματα του διοικητικού μηχανισμού και διόρισε κυβερνητικούς επίτροπους που ασκούσαν την τοπική διοίκηση στο όνομά του.

Στα πρώτα ελεύθερα χρόνια, η ελληνική επικράτεια χωρίστηκε σε επαρχίες, υποεπαρχίες (ή αντεπαρχίες) – πρώτης και δεύτερης τάξεως – και κοινότητες. Οι έπαρχοι και οι κοινοτάρχες διορίζονταν από την κεντρική διοίκηση, με τους τελευταίους να επιλέγονται, όμως, από κατάλογο που πρότειναν οι διοικούμενοι. Με το βασιλικό διάταγμα της 27ης Δεκεμβρίου 1834 αυτή η διοικητική διάθρωση καταργήθηκε και η μικρή χώρα χωρίστηκε σε νομούς (δέκα στην αρχή) και σε επαρχίες. Επίσης, καταργήθηκαν οι κοινότητες, που από τα χρόνια της τουρκοκρατίας υπήρχαν, και οι οικισμοί που τις απάρτιζαν συνενώθηκαν σε δήμους τριών διαφορετικών τάξεων, ανάλογα με τον πληθυσμό τους. Οι νομάρχες υπάγονταν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου των Εσωτερικών και διορίζονταν από αυτό. Οι δήμοι είχαν αρκετές αρμοδιότητες, με κυριότερες: την στοιχειώδη εκπαίδευση (απ' όπου και «δημοτικά» σχολεία), την αστυνόμευση και την στρατολόγηση.

Τα δημοτικά συμβούλια εκλέγονταν από τους δημότες, αλλά ο δήμαρχος επιλεγόταν από το νομάρχη, από κατάλογο υποψηφίων που συνέτασσε το δημοτικό συμβούλιο.

Η δεύτερη και ριζικότερη προσπάθεια αναμόρφωσης του αυτοδιοικητικού συστήματος έγινε από τον Ελευθέριο Βενιζέλο το 1912. Με το οργανωτικό σχήμα που εισήγαγε ο νόμος ΔΝΖ/1912 «Περί συστάσεως Δήμων και Κοινοτήτων» κατακερματίστηκαν οι δήμοι και δημιουργήθηκαν χιλιάδες κοινότητες σε ολόκληρη την επικράτεια. Οι κοινότητες αυτές, μικρές, θνησιγενείς και χωρίς πόρους, κατέληξαν να λειτουργούν σαν τοπικά παραρτήματα της κρατικής γραφειοκρατίας (έκδοση πιστοποιητικών και ληξιαρχικών πράξεων) αντί να αποτελούν ζωντανά κύτταρα οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης και προόδου.

Η κατάσταση στο χώρο της τοπικής διοίκησης παρέμεινε στα ίδια γενικά πλαίσια και στα επόμενα χρόνια. Η μεταξική δικτατορία, η Απελευθέρωση, ο Εμφύλιος, η Δικτατορία και, στη συνέχεια, η Μεταπολίτευση, ελάχιστα επέδρασαν στα αυτοδιοικητικά πράγματα. Εντωμεταξύ, όμως, η Ελλάδα είχε αλλάξει εντελώς και, το βασικότερο, η αστυφιλία είχε ερημώσει την ύπαιθρο. Οι γερασμένοι και ολιγάριθμοι πληθυσμοί των κοινοτήτων και το πολύπλοκο και αναποτελεσματικό γραφειοκρατικό σύστημα στραγγάλιζε τις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και απέτρεπε την κοινωνική και οικονομική πρόοδο.

Το 1981 σηματοδοτήθηκε η αλλαγή στο θεσμικό χάρτη της τοπικής διοίκησης. Με μια σειρά από θεσμικές παρεμβάσεις και νομοθετικές πρωτοβουλίες, και από διαδοχικές κυβερνήσεις, επιχειρήθηκε – και συνεχίζεται και στις μέρες μας – η τρίτη ριζική αναμόρφωση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Με το νόμο 1235/1982 αναβαθμίστηκε και επανήλθε ο ξεχασμένος θεσμός των νομαρχιακών συμβουλίων που πρώτος είχε καθιερώσει ο Χαρίλαος Τρικούπης. Στη συνέχεια, με το νόμο 1622/1986 και το προεδρικό διάταγμα 51/1987, η επικράτεια χωρίστηκε σε δεκατρείς περιφέρειες. Με το νόμο 1878/1990 και στη συνέχεια με το νόμο 2218/1994 το σύνολο των αρμοδιοτήτων της παλιάς νομαρχίας μεταβιβαζόταν στην αιρετή πλέον, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και στα όργανά της: το Νομάρχη, το Νομαρχιακό Συμβούλιο και τις Νομαρχιακές Επιτροπές.

Το 1997 ψηφίστηκε ο νόμος 2539/1997, γνωστότερος ως Πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας». Οι πρωτοβάθμιοι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης επανακαθορίστηκαν με πληθυσμιακά και χωροταξικά κριτήρια (όχι πάντοτε ξεκάθαρα). Ειδικότερα, το πρόγραμμα «Καποδίστριας» και οι μεταγενέστερες μικρές τροποποιήσεις του δημιούργησαν 901 δήμους και 130 κοινότητες, από τους 369 δήμους και τις 5.554

κοινότητες της απογραφής του 1991. Οι 748 από τους καποδιστριακούς δήμους προήλθαν από τη συνένωση δήμων και κοινοτήτων, δυο κοινότητες αναγνωρίστηκαν ως δήμοι και σε 151 δήμους δεν σημειώθηκε καμιά αλλαγή. Όσον αφορά τις κοινότητες, οι 108 παρέμειναν αμετάβλητες και 22 προέκυψαν από συνένωση άλλων κοινοτήτων.

Σήμερα ισχύει ο νόμος 3852/2010 γνωστός ως Πρόγραμμα «Καλλικράτης». Είναι ο νόμος με τον οποίο μεταρρυθμίστηκε η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας το 2011 και επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικητικών μονάδων, ο τρόπος εκλογής των οργάνων και οι αρμοδιότητές τους η πλήρη μορφή του τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2011. Ο «Καλλικράτης» θεωρείται συνέχεια του «Καποδίστρια» (Ν.2539/97), και διέπεται από παρόμοια φιλοσοφία αναγκαστικής συνένωσης των υπαρχόντων μικρών δήμων και κοινοτήτων σε μεγαλύτερους. Βασικές πτυχές του προγράμματος είναι η μείωση του αριθμού των δήμων και των νομικών τους προσώπων κατά περίπου 2/3, η αντικατάσταση των 57 νομαρχιών ως δευτεροβάθμιων ΟΤΑ από τις 13 περιφέρειες, η σύσταση των αποκεντρωμένων διοικήσεων, οι αλλαγές στον τρόπο χρηματοδότησης των ΟΤΑ, η αύξηση της θητείας των αυτοδιοικητικών οργάνων από 4 σε 5 έτη και η ανακατανομή των αρμοδιοτήτων κάθε βαθμού. Σύμφωνα με το Γιάννη Ραγκούση που εισηγήθηκε το πρόγραμμα ως υπουργός Εσωτερικών, κριτήριο ήταν να μην υπάρχει δήμος με πληθυσμό κάτω των 25.000 κατοίκων στα πολεοδομικά συγκροτήματα Αθήνας και Θεσσαλονίκης ή 10.000 για την υπόλοιπη χώρα - εξαιρέσεις έγιναν μόνο για τις ορεινές περιοχές, όπου το πληθυσμιακό κατώτατο όριο τέθηκε στις 2.000 και στα νησιά, όπου προκρίθηκε η λογική «ένας δήμος ανά νησί» (πλην των δύο μεγάλων, Κρήτης και Εύβοιας).

1.1.2 Αρμοδιότητες Καλλικράτη

Με το Πρόγραμμα «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ», θεμελιώνεται εκ νέου η Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση με λιγότερους και ισχυρότερους Δήμους σε όλη τη χώρα, οι οποίοι χωροθετούνται με βάση αντικειμενικά (γεωγραφικά, δημογραφικά, αναπτυξιακά κ.α.) κριτήρια, ικανοί για ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις, να αξιοποιούν, δυναμικά, την τεχνολογία και τις σύγχρονες μεθόδους διοίκησης, έτοιμοι να υποδεχθούν διευρυμένες αρμοδιότητες, ιδίως από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, στους τομείς, όπως της παιδείας, της πρόνοιας, της υγείας, της απασχόλησης, της έκδοσης οικοδομικών αδειών και πολεοδομικών εφαρμογών εντοπισμένης, χωρικά, ρύθμισης.

Υπό τα ανωτέρω με πρόσθετο κριτήριο την αρχή της εγγύτητας των παρεχόμενων, προς τον πολίτη, υπηρεσιών και με γνώμονα, όπως έχει προαναφερθεί, το χαρακτήρα της υπόθεσης

ως τοπικής, και των διευρυμένων διοικητικών ορίων των νέων Δήμων απονέμεται σειρά πρόσθετων αρμοδιοτήτων, για τις οποίες καταβλήθηκε προσπάθεια να ενταχθούν στους ήδη διαμορφωμένους, από το άρθρο 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, θεματικούς τομείς αρμοδιοτήτων. Σημειώνεται ότι οι αρμοδιότητες αυτές ασκούνται, από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις.

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στον τομέα των πολεοδομικών εφαρμογών, στον αγροτικό τομέα, στον αναπτυξιακό, στη λειτουργική υποστήριξη των σχολικών δομών, στον τομέα του περιβάλλοντος, καθώς και σ' εκείνο της εύρυθμης λειτουργίας των πόλεων.

Ορισμένες αρμοδιότητες στους τομείς Γεωργίας, Κτηνοτροφίας, Αλιείας, Δημόσιας Υγείας και Προστασίας του Περιβάλλοντος, θα ασκηθούν από 1-1-2013 με γνώμονα τη διασφάλιση πληρέστερων αντίστοιχων λειτουργικών υποδομών από τους δήμους, καθώς και την εξειδικευμένη στελέχωσή τους.

Ειδικότερα :

- ✓ Ο **τομέας του Περιβάλλοντος** εμπλουτίζεται με σειρά σημαντικών αρμοδιοτήτων άμεσης άσκησης, που επικεντρώνονται στην **έκδοση οικοδομικών αδειών**, στον **έλεγχο εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων στο έδαφος**, στον **έλεγχο τοπογραφικών διαγραμμάτων**, που προορίζονται για σύνταξη πράξεων τακτοποιήσεως και αναλογισμού ή πράξεων εφαρμογής, στην **επίβλεψη τοπογραφικών μελετών πράξεων εφαρμογής ΣΠ**, στην προκαταρκτική ανάπλαση περιοχής, στην εφαρμογή πολεοδομικών σχεδίων, που δεν έχουν γενικότερο χαρακτήρα, καθώς και στη **διαχείριση στερεών αποβλήτων** σε όλα τα στάδιά της, στο πλαίσιο του σχετικού Περιφερειακού Προγραμματισμού.
- ✓ Υπό τον **τομέα της Ποιότητας Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων**, περιλαμβάνονται πρόσθετες αρμοδιότητες, που σχετίζονται, κυρίως, με τη **χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας αρτοποιείων**, την **εγκατάσταση, λειτουργία και συντήρηση ανελκυστήρων**, τη **σύσταση Επιτροπής φιλικού διακανονισμού** για επίλυση διαφορών μεταξύ προμηθευτών, καταναλωτών και ενώσεων καταναλωτών, τον **καθορισμό των προδιαγραφών των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών των αστικών και υπεραστικών γραμμών**, την **απαγόρευση της δημιουργίας θέσεων στάθμευσης σε ορισμένους χώρους**, την **παραλαβή των αποσυρομένων δικύκλων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων** στους Δήμους, όπου δεν υπάρχουν υποκαταστήματα του Ο.Δ.Δ.Υ., τη **μελέτη των έργων συντήρησης και**

τη βελτίωση του δημοτικού οδικού δικτύου, τη μελέτη, την εκτέλεση και την επίβλεψη των εργασιών σήμανσης, σηματοδότησης και ηλεκτροφωτισμού του οδικού δικτύου του Δήμου, τον καθορισμό των αστικών γραμμών λεωφορείων, καθώς και της αφετηρίας, της διαδρομής, των στάσεων και του τέρματος των αντίστοιχων γραμμών και τον καθορισμό κομίστρων αστικών φορέων παροχής συγκοινωνιακού έργου.

- ✓ Στον τομέα της Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης εντάσσεται σειρά άμεσης άσκησης αρμοδιοτήτων που ενισχύουν σημαντικά το πεδίο της Κοινωνικής Πρόνοιας. Με τον τρόπο αυτό διευρύνεται το πλαίσιο παρέμβασης των Δήμων της Χώρας στην εφαρμογή προνοιακού χαρακτήρα πολιτικών, κατά τα πρότυπα των εθνικών συστημάτων Κοινωνικής Πρόνοιας χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενδεικτικώς, θα πρέπει να μνημονευθούν οι αρμοδιότητες για την **έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας, τη δωρεάν παραχώρηση της χρήσης οικημάτων, ένεκα απορίας ή για άλλους σοβαρούς λόγους, τη χορήγηση κάρτας αναπηρίας, την ευθύνη της διαδικασίας καταβολής επιδομάτων σε όσους έχουν σοβαρά προβλήματα υγείας** (τυφλοί, κωφάλαλοι, ανασφάλιστοι παραπληγικοί κ.α.) καθώς και την **αναγνώριση δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής**. Με γνώμονα την αποτελεσματικότερη άσκηση των αρμοδιοτήτων, που σχετίζονται με την προστασία της υγείας προβλέπεται η μεταφορά αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης από τις Δ.Υ.Π.Ε., στους δήμους, με ιδιαίτερη έμφαση στις **Μονάδες Πρωτοβάθμιας Υγείας (Μ.Π.Υ.)**. Η μεταφορά θα γίνει με Προεδρικό Διάταγμα το οποίο θα εκδοθεί το αργότερο εντός διετίας και θα περιλαμβάνει πέραν της μεταφοράς των αρμοδιοτήτων, μεταφορά αντίστοιχων υπηρεσιών και οργανικών θέσεων, ενώ θα προβλέπει, παραλλήλως, και μετάταξη του υπηρετούντος προσωπικού. Επίσης παρέχεται η **δυνατότητα υλοποίησης προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής που οργανώνονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας ή από άλλα Υπουργεία**, το κόστος των οποίων βαρύνει απευθείας τον προϋπολογισμό του αντίστοιχου Υπουργείου, **εκτάκτων προγραμμάτων δημόσιας υγείας**, τα οποία εκτελούνται με έκτακτη χρηματοδότηση, καθώς και **προγραμμάτων δημόσιας υγείας** που χρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, ανατίθεται η αρμοδιότητα **οργάνωσης της διενέργειας εμβολιασμών, η τήρηση κανόνων υγιεινής των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων και ο ορισμός ιατρών προς εξέταση επαγγελματιών και εργαζομένων σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος για τη χορήγηση βιβλιαρίων υγείας**.

- ✓ Στον **τομέα Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού** οι Δήμοι καθίστανται αρμόδιοι, κυρίως, για την **εκπόνηση και εκτέλεση προγραμμάτων διά βίου μάθησης** στο πλαίσιο του αντίστοιχου περιφερειακού σχεδιασμού, για τη **στέγαση των δημοσίων σχολικών μονάδων**, είτε με ανέγερση κτιρίων (πλην Περιφέρειας Ν. Αττικής), είτε με μίσθωση, για **θέματα σχετικά με τη λειτουργία των σχολείων, τη μεταφορά των μαθητών, την οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων για μαθητές, την κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων, τον καθορισμό κοινωφελούς χρήσης σχολικών κτιρίων σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας τους, καθώς και το διορισμό διοικήσεων ιδρυμάτων που χορηγούν υποτροφίες**. Επίσης, με σχετική κοινή υπουργική απόφαση προβλέπεται η **άσκηση εποπτείας των δήμων επί εθνικών αθλητικών κέντρων**, ο προσδιορισμός των οποίων θα γίνει στο πλαίσιο της ανωτέρω Κ.Υ.Α. κατά αντιστοιχία προς τη χωρική αρμοδιότητα του οικείου δήμου όπου εδρεύει το αθλητικό κέντρο.
- ✓ Προστίθεται αυτοτελής **τομέας Αγροτικής Ανάπτυξης, Κτηνοτροφίας και Αλιείας**, στο πλαίσιο επιδίωξης αποτελεσματικότερης και ουσιαστικότερης σύνδεσης των δήμων με τα προβλήματα των αγροτών της χωρικής τους αρμοδιότητας. Για το σκοπό αυτό ιδρύονται **Γραφεία Γεωργικής Ανάπτυξης** και απονέμεται σειρά αρμοδιοτήτων μεταξύ των οποίων είναι η **παροχή γνώμης για τον καθορισμό βιομηχανικών και Επιχειρησιακών Περιοχών (Β.Ε.Π.Ε.) και για τη μελέτη των σχετικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η μελέτη και η εκτέλεση έργων τεχνικής υποδομής τοπικής σημασίας, που αφορούν στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία και ιδίως αυτών, που σχετίζονται με την αγροτική οδοποιία, την κατασκευή λιμνοδεξαμενών, τα έργα βελτίωσης βοσκοτόπων και τα εγγειοβελτιωτικά έργα, καθώς και η άσκηση εποπτείας επί των Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (Τ.Ο.Ε.Β)**. Μεταβιβάζεται, επίσης, σειρά αρμοδιοτήτων του τομέα της Γεωργίας και της Κτηνοτροφίας, καθώς και ικανός αριθμός αρμοδιοτήτων που αφορούν την αλιεία, οι οποίες ασκούντο μέχρι σήμερα από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, με κριτήριο την τοπική διάσταση άσκησής τους. Οι περιγραφείσες αρμοδιότητες θα ενεργοποιηθούν, όπως προμνημονεύθηκε, από 1-1-2013 προς εξασφάλιση των αναγκαίων λειτουργικών δομών των αντίστοιχων υπηρεσιών.
- ✓ Όπως προβλέπεται από την παράγραφο II του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, οι Δήμοι **ασκούν, σε τοπικό επίπεδο, κρατικού χαρακτήρα αρμοδιότητες**, οι οποίες τους ανατέθηκαν για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, στο πλαίσιο της κείμενης σχετικής νομοθεσίας.

Οι αρμοδιότητες αυτές εμπλουτίζονται και **περιλαμβάνουν εντοπισμένα θέματα αστικής κατάστασης** (πρόσληψη και αλλαγή επωνύμου, εξελληνισμό του ονοματεπωνύμου Ελλήνων του εξωτερικού, ομογενών αλλοδαπών που αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια και παλιννοστούντων ομογενών, που έχουν την ελληνική ιθαγένεια), **θέματα που συνάπτονται με τη χορήγηση αδειών ίδρυσης υπεραγορών λιανικού εμπορίου, άσκησης υπαίθριου πλανόδιου εμπορίου, λειτουργίας εκθέσεων, και ίδρυσης και λειτουργίας λαϊκών αγορών πλην Ν. Αθηνών – Πειραιώς και Θεσσαλονίκης.**

- ✓ Περιλαμβάνονται, ακόμη, αρμοδιότητες, οι οποίες αφορούν την **εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας για τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης περιπτέρων, τη λήψη απόφασης σχετικά με τον καθορισμό των ωρών ανοίγματος, μεσημβρινής διακοπής και κλεισίματος των φαρμακείων και φαρμακαποθηκών, καθώς και τη συγκρότηση επιτροπών για τον έλεγχο των πωλητών, παραγωγών και επαγγελματιών των λαϊκών αγορών.**

Επισημαίνεται, ότι οι προεκτεθείσες πρόσθετες αρμοδιότητες συνυφαίνονται, όπως αναλυτικότερα προκύπτει και από την επόμενη διάταξη, με την άμεση άσκησή τους από τους Δήμους. Περαιτέρω, υφίσταται και σειρά άλλων αρμοδιοτήτων, οι οποίες μέχρι σήμερα ασκούντο από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, αλλά, λόγω του χαρακτήρα τους, ως τοπικών υποθέσεων μεταβιβάζονται στους Δήμους. Ιδιαίτερη παράμετρο αυτών αποτελεί το γεγονός ότι δεν συνυφαίνονται με την άμεση άσκηση τούτων, αλλά με την απρόσκοπτη οργάνωσή τους, και κατ' ακολουθία με την έναρξη άσκησής τους από 1-1-2013. Τούτο προκειμένου να διασφαλισθεί η αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή και το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό.

Οι αρμοδιότητες αυτές οριοθετούνται στο άρθρο 94 του Ν. 3852/2010, κατά τομείς και εξειδικεύονται στις παραγράφους 1 (υπ' αριθμούς 27 έως 30), 2 (υπ' αριθμούς 30 έως 40), 3 (υπ' αριθμούς Β26 έως και 34) και 5 (υπ' αριθμούς 8 έως 85).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΤΙΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

2.1 Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνει περισσότερους από 80.000 οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Στα περισσότερα κράτη μέλη οι αρμοδιότητές τους εκτείνονται σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, στους οποίους περιλαμβάνονται η κοινωνική πρόνοια, η εκπαίδευση, η υγεία, η στέγαση, η προστασία του περιβάλλοντος, οι δημόσιες αστικές συγκοινωνίες, η υδροδότηση και ηλεκτροδότηση, η αποχέτευση, η αποκομιδή και η επεξεργασία των αστικών απορριμμάτων, η συντήρηση των υποδομών, οι πολιτιστικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Είναι γεγονός πως δεν υπάρχει μια ενιαία μορφή τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αντίθετα, το κάθε κράτος-μέλος είναι ελεύθερο να διαμορφώσει μόνο του το είδος της τοπικής αυτοδιοίκησης που εξυπηρετεί καλύτερα τους πολίτες του.

Οι δράσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης χρηματοδοτούνται κυρίως μέσω:

- ❑ Θεσμοθετημένων υπέρ της τοπικής αυτοδιοίκησης πόρων (πχ. τα εισοδήματα της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους, ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα, φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές, τοπικά δυνητικά τέλη και εισφορές, δάνεια, δωρεές, κληροδοτήματα και κληρονομίες, εκποίηση περιουσιακών στοιχείων και κτλ).
- ❑ Εθνικών πόρων (Επιχορηγήσεις από τον εθνικό προϋπολογισμό).
- ❑ Πόρων που προέρχονται από τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής. Τα διαρθρωτικά ταμεία έχουν δύο συνιστώσες: το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) το οποίο από το 1975 χρηματοδοτεί την ανάπτυξη και τη διαρθρωτική προσαρμογή των περιφερειακών οικονομιών, την προσαρμογή στις οικονομικές αλλαγές, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την περιφερειακή συνεργασία σε όλη την ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) που ιδρύθηκε το 1958 με στόχο να συμβάλει στην προσαρμοστικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, στην πρόσβαση στην απασχόληση και στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, στην κοινωνική ένταξη των μειονεκτούντων ατόμων, στην καταπολέμηση

κάθε είδους διακρίσεων και στη δημιουργία εταιρικών σχέσεων για τη διαχείριση των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της απασχόλησης.

Στην «Ευρώπη των Πόλεων και των Περιφερειών» οι πόλεις καλούνται, σε συντονισμό με άλλους φορείς της αυτοδιοίκησης και της κοινωνίας πολιτών, και πάντοτε στο πλαίσιο στοχευμένων δικτύων συνεργασίας, να αναζητήσουν αποτελεσματικούς τρόπους επίλυσης προβλημάτων που σχετίζονται με την τοπική ανάπτυξη. Προς τούτο, η χρηματοδοτική ενίσχυση των τοπικών αρχών μέσω των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) συνιστά έναν τρόπο αναβάθμισης των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των ΟΤΑ, οι οποίοι επηρεάζουν καταλυτικά τις συνθήκες ανάπτυξης του εθνικού ιστού και διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην επίτευξη των στόχων της σύγκλισης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης που έχουν τεθεί σε Κοινοτικό επίπεδο, τη στιγμή, μάλιστα, που η κεντρική διοίκηση περιορίζεται σ' έναν αυστηρώς επιτελικό ρόλο.

Παρακάτω θα επιδιωχθεί η καταγραφή των χρηματοδοτικών μέσων για την τοπική αυτοδιοίκηση και τις σχετικές μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες στις δώδεκα επιλεγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2 Θεσμοθετημένοι πόροι υπέρ της Τοπικής Αυτοδιοίκησης / Εθνικοί πόροι

Για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί κανόνα το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησής τους σε τακτική βάση να προέρχεται είτε από θεσμοθετημένους πόρους υπέρ των ΟΤΑ είτε από τον κρατικό προϋπολογισμό. Οι μεν θεσμοθετημένοι πόροι υπέρ των ΟΤΑ περιλαμβάνουν έσοδα είτε από την αξιοποίηση των περιουσίας και των υποδομών των ΟΤΑ είτε από τέλη και εισφορές σε τοπικό επίπεδο, ενώ η δε χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό περιλαμβάνει την τακτική (συνήθως ετήσια) επιχορήγηση των ΟΤΑ από την κεντρική κρατική διοίκηση.

Για να γίνει σαφής η στήριξη των ΟΤΑ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτού του είδους τη χρηματοδότηση ακολουθούν κάποια χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, σύμφωνα λοιπόν με τη μελέτη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων (ΚΕΔΚΕ) «Οι ΟΤΑ σε αριθμούς», που δημοσιεύτηκε το 2010 προκύπτουν τα εξής στοιχεία:

- Τα έσοδα των ΟΤΑ προέρχονται σε ποσοστό πάνω από 50% από τις κρατικές επιχορηγήσεις
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των τακτικών εσόδων προέρχεται από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους - ΚΑΠ και τα ανταποδοτικά τέλη
- Τα τακτικά έσοδα των ΟΤΑ, ενώ βάσει του Νόμου 1828/89 θα έπρεπε να χαρακτηρίζονται από σταθερότητα, ώστε να επιτρέπουν το σωστό προγραμματισμό στους ΟΤΑ, παρουσιάζουν αρκετές διακυμάνσεις
- Το μεγαλύτερο ποσό των εκτάκτων εσόδων προέρχεται από τις επιχορηγήσεις για λειτουργικές δαπάνες (Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης - ΣΑΤΑ), το μερίδιο δηλαδή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
- Τα φορολογικά έσοδα δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυναμικότητα, καταλαμβάνοντας πολύ μικρό ποσοστό σε σχέση με τα συνολικά έσοδα

- Τα έσοδα από ανταποδοτικά τέλη παρουσιάζουν μια σχετικά φθίνουσα πορεία με μικρή ανάκαμψη το 2005, αλλά μεγαλύτερη δυναμικότητα σε σχέση με τα φορολογικά έσοδα
- Τα έσοδα από δάνεια διαφοροποιούνται αρκετά ανάλογα με το έτος που εξετάζουμε και το μεγαλύτερο ποσοστό εξ' αυτών, αφορά δάνεια που συνάπτονται με το Ταμείο Παρακαταθηκών & Δανείων (Τ.Δ.&Π.)
- Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός, ότι οι μικροί πληθυσμιακά δήμοι παρουσιάζουν πολύ μεγαλύτερη εξάρτηση από τις κρατικές επιχορηγήσεις και πολύ λιγότερες δυνατότητες άντλησης τοπικών πόρων από τους πολίτες.

Επιπλέον, τα φορολογικά έσοδα διαρθρώνονται από τη συμμετοχή πολλών μικρών φόρων, που ορισμένοι εξ' αυτών παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαμηλή απόδοση. Ενδεικτικά αναφέρεται ο φόρος ακάλυπτων χώρων που η συμμετοχή του κυμαίνεται από 0,0% έως 0,2%, ενώ οι φόροι με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στα συνολικά φορολογικά έσοδα είναι ο φόρος ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων, που η συμμετοχή του κυμαίνεται από 15,3% το 1998 έως 41% το 2005, και ο φόρος ζύθου με μέγιστη τιμή το 10,8% και ελάχιστη το 7,6% .

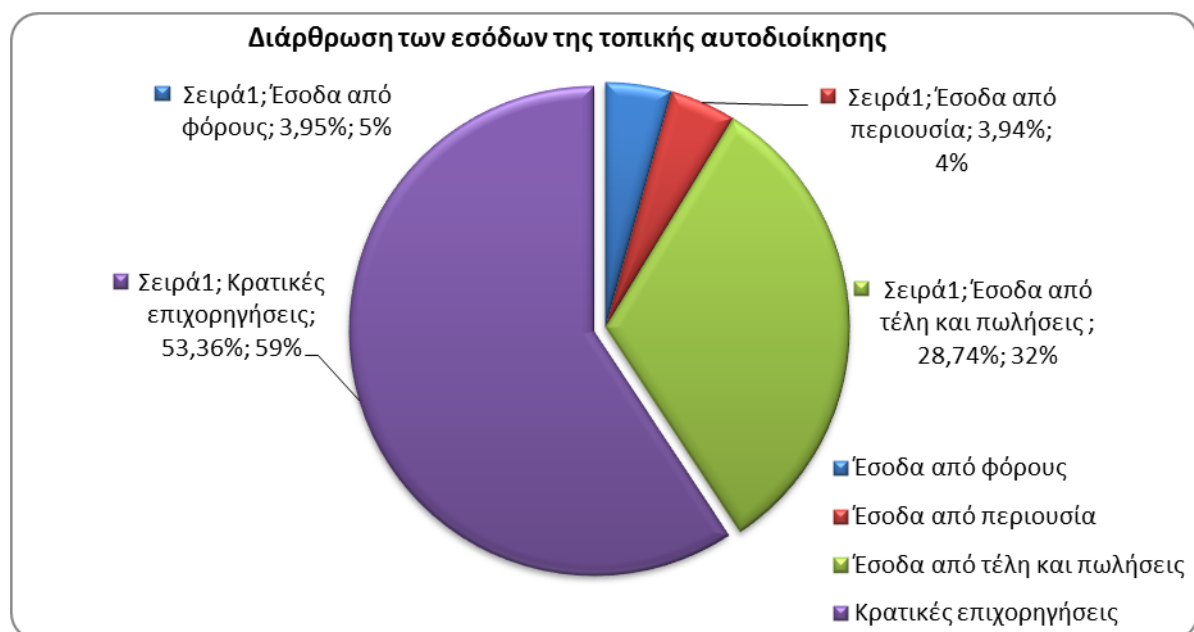
Τέλος, σχετικά με τα έσοδα από ανταποδοτικά τέλη, τα τέλη καθαριότητας και φωτισμού συμμετέχουν στα συνολικά έσοδα από τέλη, με ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό που κυμαίνεται αυξητικά από 65% έως 68%. Έπειτα, σχετικά υψηλό ποσοστό παρουσιάζουν τα τέλη ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης με ποσοστό που κυμαίνεται με φθίνοντα ρυθμό από 14,6% έως 9,4%. Επιπλέον, αντίστοιχα με τους φόρους, κάποια επιβαλλόμενα τέλη θα μπορούσαν να καταργηθούν, καθώς η συμμετοχή τους στα συνολικά ανταποδοτικά τέλη είναι ελάχιστη, όπως συμβαίνει με το τέλος ελεγχόμενης στάθμευσης που η συμμετοχή του κυμαίνεται από 0,5% έως 1,1% το μέγιστο.

Ως προς τα συνολικά έσοδα των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ, τα τέλη και δικαιώματα συμμετέχουν περίπου κατά το 1/5, συγκεκριμένα 20,67%, ενώ τα φορολογικά έσοδα και τα έσοδα από δανεισμό συμμετέχουν σε πολύ μικρό ποσοστό, ήτοι 2,37% και 4,97% αντίστοιχα. Όσον αφορά στις κρατικές επιχορηγήσεις για λειτουργικές δαπάνες (ΚΑΠ) και για επενδυτικές δαπάνες (ΣΑΤΑ), συμμετέχουν στα συνολικά δημοτικά έσοδα με ποσοστό 42,67%. Τα παραπάνω υποδεικνύουν ότι, για την υλοποίηση της φορολογικής αποκέντρωσης και την ενίσχυση της οικονομικής αυτοδυναμίας των ΟΤΑ, κρίνεται αναγκαία η μείωση των κρατικών επιχορηγήσεων ώστε να ελαχιστοποιηθεί στο μέγιστο δυνατό η εξάρτηση των ΟΤΑ από το κεντρικό κράτος καθώς και η αύξηση των φορολογικών εσόδων.

Επιπλέον προκύπτει ότι οι σημαντικότερες πηγές χρηματοδότησης των τακτικών εσόδων είναι οι ΚΑΠ και τα ανταποδοτικά τέλη, καθώς τα ποσοστά συμμετοχής τους είναι αντίστοιχα 41% και 40,33%. Σχεδόν το σύνολο των τακτικών εσόδων προέρχεται από τις 2 παραπάνω πηγές, καθώς το άθροισμα των ποσοστών συμμετοχής τους στα τακτικά έσοδα, ξεπερνάει το 80%. Αναλόγως, όσον αφορά στα έκτακτα έσοδα, χρηματοδοτούνται κυρίως από τις επιχορηγήσεις για επενδυτικές δαπάνες, καθώς το ποσοστό συμμετοχής τους είναι άνω του 60%, ενώ η συμμετοχή του δανεισμού στα έκτακτα αλλά και στα συνολικά έσοδα παρατηρούμε ότι κυμαίνεται καθώς ενώ εξετάζουμε τρία συναπτά έτη δεν παρουσιάζει σταθερή πορεία.

Συνοπτικά, τα έσοδα της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα προκύπτουν από τις εξής βασικές πηγές:

- Έσοδα από φόρους: 3,95%
- Έσοδα από περιουσία: 3,94%
- Έσοδα από τέλη και πωλήσεις: 28,74%
- Κρατικές επιχορηγήσεις: 53,36%

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι, η οικονομική αυτοτέλεια της ελληνικής τοπικής αυτοδιοίκησης είναι ιδιαίτερα χαμηλή. Συγκεκριμένα, η τιμή του δείκτη αυτονομίας βρίσκεται μόλις στο 50,33%, ενώ η τιμή του δείκτη αστάθειας είναι αρκετά υψηλή, ήτοι 35,33%, όπως επίσης και η τιμή του δείκτη εξάρτησης που βρίσκεται στο 42,67%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΙΚΡΟΙ ΔΗΜΟΙ

3.1 Ορισμός μικρών Δήμων

Ο ορισμός των μικρών Δήμων πηγάζει από ερμηνεία του Νόμου του Καλλικράτη Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α/ 7-6-2010) και συγκεκριμένα από τα παρακάτω άρθρα στα οποία διασαφηνίζουν και τις αρμοδιότητες των μικρών Δήμων.

Πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 7 παρ. 2 του Ν. 3852/2010 ξεχωρίζει στο άρθρο των Δημοτικών Αρχών τους Δήμους έως 10.000 κατοίκους «2. Το δημοτικό συμβούλιο αποτελείται από δεκατρία (13) μέλη σε δήμους με πληθυσμό έως δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, δεκαεπτά (17) σε δήμους με πληθυσμό από δύο χιλιάδες έναν έως πέντε χιλιάδες (2.001 –5.000) κατοίκους, είκοσι ένα (21) σε δήμους με πληθυσμό από πέντε χιλιάδες έναν έως δέκα χιλιάδες (5.001-10.000) κατοίκους, είκοσι επτά (27) σε δήμους με πληθυσμό από δέκα χιλιάδες έναν έως τριάντα χιλιάδες (10.001- 30.000) κατοίκους, τριάντα τρία (33) σε δήμους με πληθυσμό από τριάντα χιλιάδες έναν έως εξήντα χιλιάδες (30.001-60.000) κατοίκους, σαράντα ένα (41) σε δήμους με πληθυσμό από εξήντα χιλιάδες έναν έως εκατό χιλιάδες (60.001-100.000) κατοίκους, σαράντα πέντε (45) σε δήμους με πληθυσμό από εκατό χιλιάδες έναν έως εκατόν πενήντα χιλιάδες (100.001-150.000) κατοίκους, σαράντα εννέα (49) σε δήμους με πληθυσμό από εκατόν πενήντα χιλιάδες έναν (50.001) και άνω κατοίκους.»

Στο άρθρο 8 παρ. 3 του Ν.3852/2010 αναφέρει στο άρθρο για τις Δημοτικές κοινότητες - Τοπικές κοινότητες - Όργανα «3. Σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό έως δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας αποτελείται από πέντε (5) μέλη. Σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από δέκα χιλιάδες έναν (10.001) έως πενήντα χιλιάδες (50.000) κατοίκους το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας αποτελείται από έντεκα (11) μέλη. Σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από πενήντα χιλιάδες έναν (50.001) και άνω κατοίκους το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας αποτελείται από δεκαπέντε (15) μέλη.

Στο άρθρο 16 παρ. 1 του Ν.3852/2010 αναφέρει στο άρθρο της Επαγγελματικής δραστηριότητα του δημάρχου «1. Αναστέλλεται η άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας των δημάρχων κατά τη διάρκεια της θητείας τους σε δήμους άνω των δέκα χιλιάδων (10.000) κατοίκων.»

Στο άρθρο 59 παρ. 3 του Ν.3852/2010 αναφέρει στο άρθρο για τον ορισμό των Αντιδημάρχων «3. Ο αριθμός των αντιδημάρχων στους δήμους που δεν προέρχονται από συνένωση Ο.Τ.Α. κατά τον παρόντα νόμο ορίζεται ως εξής: Σε δήμους με πληθυσμό έως δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους ορίζεται ένας (1) αντιδήμαρχος. Στους δήμους με πληθυσμό από δύο χιλιάδες έναν (2.001) έως δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους ορίζονται έως δύο (2) αντιδήμαρχοι. Στους δήμους με πληθυσμό από δέκα χιλιάδες έναν (10.001) έως είκοσι χιλιάδες (20.000) κατοίκους ορίζονται έως τρεις (3) αντιδήμαρχοι. Από είκοσι χιλιάδες έναν (20.001) έως σαράντα χιλιάδες (40.000) κατοίκους ορίζονται έως τέσσερις (4) αντιδήμαρχοι. Στους δήμους με πληθυσμό σαράντα χιλιάδες έναν (40.001) κατοίκους έως εκατό χιλιάδες (100.000) ορίζονται έως πέντε (5) αντιδήμαρχοι. Στους δήμους με πληθυσμό εκατό χιλιάδες έναν (100.001) κατοίκους και άνω που διαιρούνται σε δημοτικές κοινότητες ο αριθμός των αντιδημάρχων είναι ίσος με τον αριθμό των δημοτικών κοινοτήτων και μπορεί να αυξηθεί κατά τρεις (3).»

Στο άρθρο 73 παρ. 1 του Ν.3852/2010 αναφέρει στο άρθρο για την Επιτροπή Ποιότητας Ζωής – Αρμοδιότητες «1. Η επιτροπή ποιότητας ζωής συνιστάται σε δήμους άνω των δέκα χιλιάδων (10.000) κατοίκων, είναι αποφασιστικό και εισηγητικό όργανο άσκησης των σχετικών με την ποιότητα ζωής, τη χωροταξία, την πολεοδομία και την προστασία του περιβάλλοντος αρμοδιοτήτων του δήμου. Κατά την άσκηση των σχετικών αρμοδιοτήτων της λαμβάνει ειδική μέριμνα για το σχεδιασμό δράσεων που αποβλέπουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και εν γένει την εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρίες.»

Στο άρθρο 76 παρ. 1 του Ν.3852/2010 αναφέρει στο άρθρο για την δημοτική επιτροπή διαβούλευσης «1. Στους δήμους με πληθυσμό μεγαλύτερο από δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους συγκροτείται, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των μελών του και εκδίδεται εντός δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των δημοτικών αρχών, δημοτική επιτροπή διαβούλευσης ως όργανο με συμβουλευτικές αρμοδιότητες.....»

Επίσης σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών και των οδηγό προσαρμογής του ΟΕΥ στο κεφάλαιο 2. Παρ Β. Η ομαδοποίηση των Δήμων αναφέρει τα κυριότερα χαρακτηριστικά που συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στη διαφοροποίηση της υπηρεσιακής δομής των νέων Δήμων στο οποίο θα αναλύσουμε σε επόμενο κεφάλαιο.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι ο ορισμός των μικρών Δήμων είναι πληθυσμού κάτω των 10.000 κατοίκων.

3.2 Ανάλυση μικρών Δήμων

Οι Δήμοι οι οποίοι είναι κάτω των 10.000 κατοίκων και ονομάζονται όπως είπαμε και παραπάνω ως μικροί Δήμοι παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΜΙΚΡΟΙ ΔΗΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ							
	Δήμος	Αποκεντρωμένη Διοίκηση	Νομός	Έκταση	Πυκνότητα	Απ.(2011)	Χαρακτηρισμός Δήμου Νόμος 3852/2010
1	<u>Γαύδου</u>	Κρήτης	<u>Χανίων</u>	32,4	4,7	152	Νησιωτικός Δήμος
2	<u>Αγαθονησίου</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	14,5	12,8	185	Νησιωτικός Δήμος
3	<u>Αγίου Ευστρατίου</u>	Αιγαίου	<u>Λέσβου</u>	43,3	6,2	270	Νησιωτικός Δήμος
4	<u>Ανάφης</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	40,4	6,7	271	Νησιωτικός Δήμος
5	<u>Σικίνου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	42,5	6,4	273	Νησιωτικός Δήμος
6	<u>Ψαρών</u>	Αιγαίου	<u>Χίου</u>	44,5	10,3	458	Νησιωτικός Δήμος
7	<u>Χάλκης</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	37	12,9	478	Νησιωτικός Δήμος
8	<u>Μεγίστης</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	12	41	492	Νησιωτικός Δήμος
9	<u>Φολεγάνδρου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	32,2	23,8	765	Νησιωτικός Δήμος
10	<u>Τήλου</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	64,5	12,1	780	Νησιωτικός Δήμος

11	<u>Λειψών</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	17,4	45,4	790	Νησιωτικός Δήμος
12	<u>Οινουσσών</u>	Αιγαίου	<u>Χίου</u>	17,4	47,5	826	Νησιωτικός Δήμος
13	<u>Κιμώλου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	53,3	17,1	910	Νησιωτικός Δήμος
14	<u>Νισύρου</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	50,1	20,1	1.008	Νησιωτικός Δήμος
15	<u>Μεγανησίου</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Λευκάδας</u>	22,4	46,5	1.041	Νησιωτικός Δήμος
16	<u>Ελαφονήσου</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Λακωνίας</u>	20	52,1	1.041	Νησιωτικός Δήμος
17	<u>Κάσου</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	69,5	15,6	1.084	Νησιωτικός Δήμος
18	<u>Αγκιστριού</u>	Αττικής	<u>Αττικής</u>	13,4	85,2	1.142	Νησιωτικός Δήμος
19	<u>Αντιπάρου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	45,2	26,8	1.211	Νησιωτικός Δήμος
20	<u>Αστυπάλαιας</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	114,1	11,7	1.334	Νησιωτικός Δήμος
21	<u>Σερίφου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	75,2	18,9	1.420	Νησιωτικός Δήμος

22	<u>Κύθου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	100,2	14,5	1.456	Νησιωτικός Δήμος
23	<u>Φούρνων</u> <u>Κορσεών</u>	Αιγαίου	<u>Σάμου</u>	45,2	32,3	1.459	Νησιωτικός Δήμος
24	<u>Πρεσπών</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Φλώρινας</u>	515,5	3	1.560	Ορεινός Δήμος
25	<u>Σφακίων</u>	Κρήτης	<u>Χανίων</u>	467,6	4	1.889	Νησιωτικός Δήμος
26	<u>Ύδρας</u>	Αττικής	<u>Αττικής</u>	64,4	30,5	1.966	Νησιωτικός Δήμος
27	<u>Αμοργού</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	126,3	15,6	1.973	Νησιωτικός Δήμος
28	<u>Ιητών</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	109	18,6	2.024	Νησιωτικός Δήμος
29	<u>Παξών</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Κέρκυρας</u>	30,1	76,4	2.300	Νησιωτικός Δήμος
30	<u>Ανωγείων</u>	Κρήτης	<u>Ρεθύμνης</u>	113	21,1	2.379	Νησιωτικός Δήμος
31	<u>Οροπεδίου</u> <u>Λασιθίου</u>	Κρήτης	<u>Λασιθίου</u>	130	18,4	2.387	Νησιωτικός Δήμος
32	<u>Κέας</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	148,9	16,5	2.455	Νησιωτικός Δήμος

33	<u>Σύμης</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	65,8	39,4	2.590	Νησιωτικός Δήμος
34	<u>Σίφνου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	73,9	35,5	2.625	Νησιωτικός Δήμος
35	<u>Νεστόριου</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Καστοριάς</u>	616,1	4,3	2.646	Ορεινός Δήμος
36	<u>Αλοννήσου</u>	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	<u>Μαγνησίας</u>	129,6	21,2	2.750	Νησιωτικός Δήμος
37	<u>Σαμοθράκης</u>	Μακεδονίας-Θράκης	<u>Έβρου</u>	178	16,1	2.859	Νησιωτικός Δήμος
38	<u>Σκύρου</u>	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	<u>Εύβοιας</u>	223,1	13,4	2.994	Νησιωτικός Δήμος
39	<u>Πάτμου</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	45	67,7	3.047	Νησιωτικός Δήμος
40	<u>Ιθάκης</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Ιθάκης</u>	117,8	27,4	3.231	Νησιωτικός Δήμος
41	<u>Αργιθέας</u>	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	<u>Καρδίτσας</u>	372,9	9,3	3.450	Ορεινός Δήμος
42	<u>Ζαγορίου</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Ιωαννίνων</u>	989,8	3,8	3.724	Ορεινός Δήμος

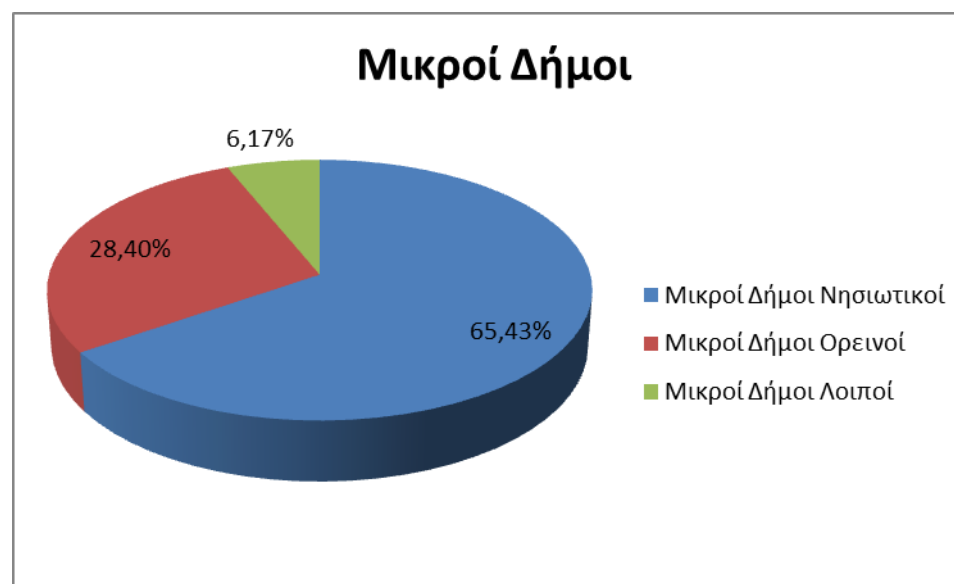
43	<u>Παρανεστίου</u>	Μακεδονίας-Θράκης	<u>Δράμας</u>	1.029,40	3,8	3.901	Ορεινός Δήμος
44	<u>Πόρου</u>	Αττικής	<u>Αττικής</u>	49,6	80,5	3.993	Νησιωτικός Δήμος
45	<u>Σπετσών</u>	Αττικής	<u>Αττικής</u>	27,1	148,6	4.027	Νησιωτικός Δήμος
46	<u>Κυθήρων</u>	Αττικής	<u>Αττικής</u>	300	13,5	4.041	Νησιωτικός Δήμος
47	<u>Λίμνης Πλαστήρα</u>	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	<u>Καρδίτσας</u>	198,4	23,4	4.635	Ορεινός Δήμος
48	<u>Σκοπέλου</u>	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	<u>Μαγνησίας</u>	96,3	51,5	4.960	Νησιωτικός Δήμος
49	<u>Μήλου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	160,1	31,1	4.977	Νησιωτικός Δήμος
50	<u>Καντάνου</u> - <u>Σελίνου</u>	Κρήτης	<u>Χανίων</u>	376,3	14,4	5.431	Νησιωτικός Δήμος
51	<u>Βιάννου</u>	Κρήτης	<u>Ηρακλείου</u>	221,5	25,1	5.563	Νησιωτικός Δήμος
52	<u>Βορείων</u> <u>Τζουμέρκων</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Ιωαννίνων</u>	358,3	15,9	5.714	Ορεινός Δήμος
53	<u>Γεωργίου</u> <u>Καραϊσκάκη</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Άρτας</u>	463,9	12,5	5.780	Ορεινός Δήμος

54	<u>Ζαγοράς-Μουρεσίου</u>	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	<u>Μαγνησίας</u>	150,3	38,6	5.809	Ορεινός Δήμος
55	<u>Δεσκάτης</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Γρεβενών</u>	431,6	13,6	5.852	Ορεινός Δήμος
56	<u>Αμαρίου</u>	Κρήτης	<u>Ρεθύμνης</u>	277,3	21,3	5.915	Νησιωτικός Δήμος
57	<u>Σκιάθου</u>	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	<u>Μαγνησίας</u>	49,9	122	6.088	Νησιωτικός Δήμος
58	<u>Κεντρικών Τζουμέρκων</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Άρτας</u>	509,2	12,1	6.178	Ορεινός Δήμος
59	<u>Μετσόβου</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Ιωαννίνων</u>	363,7	17	6.196	Ορεινός Δήμος
60	<u>Καρπάθου</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	324,8	19,2	6.226	Νησιωτικός Δήμος
61	<u>Κόνιτσας</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Ιωαννίνων</u>	951,2	6,7	6.362	Ορεινός Δήμος
62	<u>Νεμέας</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Κορινθίας</u>	204,7	31,7	6.483	Ορεινός Δήμος

63	<u>Δυτικής Μάνης</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Μεσσηνίας</u>	402,8	17,2	6.945	Ορεινός Δήμος
64	<u>Αγράφων</u>	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	<u>Ευρυτανίας</u>	920,3	7,6	6.976	Ορεινός Δήμος
65	<u>Τροιζηνίας</u>	Αττικής	<u>Αττικής</u>	240,9	29,7	7.143	Λοιπή Δήμοι
66	<u>Αγίου Βασιλείου</u>	Κρήτης	<u>Ρεθύμνης</u>	359,2	20,7	7.427	Νησιωτικός Δήμος
67	<u>Φιλιατών</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Θεσπρωτίας</u>	583,5	13,2	7.710	Ορεινός Δήμος
68	<u>Κάτω Νευροκοπίου</u>	Μακεδονίας-Θράκης	<u>Δράμας</u>	873,6	9	7.860	Ορεινός Δήμος
69	<u>Λέρου</u>	Αιγαίου	<u>Δωδεκανήσου</u>	74,2	106,7	7.917	Νησιωτικός Δήμος
70	<u>Επιδάουρου</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Αργολίδας</u>	340,4	23,8	8.115	Ορεινός Δήμος
71	<u>Διστόμου- Αράχοβας-</u>	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας	<u>Βοιωτίας</u>	294,1	27,8	8.188	Ορεινός Δήμος

	<u>Αντίκυρας</u>						
72	<u>Θέρμου</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Αιτωλοακαρνανίας</u>	333,7	24,7	8.242	Ορεινός Δήμος
73	<u>Νότιας Κυνουρίας</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Αρκαδίας</u>	592,4	14	8.294	Ορεινός Δήμος
74	<u>Ικαρίας</u>	Αιγαίου	<u>Σάμου</u>	255,3	33	8.423	Νησιωτικός Δήμος
75	<u>Τήνου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	194,5	44,4	8.636	Νησιωτικός Δήμος
76	<u>Ερυμάνθου</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Αχαΐας</u>	582,1	15,2	8.877	Λοιπή Δήμοι
77	<u>Ζαχάρως</u>	Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου	<u>Ηλείας</u>	276,2	32,4	8.953	Λοιπή Δήμοι
78	<u>Πωγωνίου</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Ιωαννίνων</u>	701	12,8	8.960	Ορεινός Δήμος

79	<u>Αμφίπολης</u>	Μακεδονίας-Θράκης	<u>Σερρών</u>	411,8	22,3	9.182	Λοιπή Δήμοι
80	<u>Άνδρου</u>	Αιγαίου	<u>Κυκλάδων</u>	380	24,3	9.221	Νησιωτικός Δήμος
81	<u>Δωδώνης</u>	Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας	<u>Ιωαννίνων</u>	657,5	14,7	9.693	Λοιπή Δήμοι

3.3 Οι μικροί Δήμοι σύμφωνα με ΟΕΥ

Προκειμένου να καθορισθεί ο αριθμός και το είδος των προτύπων Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας που είναι αναγκαίοι για την υποστήριξη των νέων δήμων η ΕΕΤΑΑ προχώρησε στην κατάρτιση τυπολογίας των νέων Δήμων, δηλ. στη διάκριση του συνόλου των νέων Δήμων σε κατηγορίες ομοειδών χαρακτηριστικών.

Για το σκοπό αυτό συγκεντρώθηκαν αντικειμενικά ποσοτικά στοιχεία (π.χ. πληθυσμός, έκταση, οικονομικά μεγέθη) τα οποία επεξεργάστηκαν με στατιστικές μεθόδους, ώστε να αποτυπωθούν οι συσχετισμοί και να διακριθούν ομάδες και υποομάδες κοινών χαρακτηριστικών. Παράλληλα συγκεντρώθηκαν ποιοτικά δεδομένα, μέσω ερωτηματολογίων που απαντήθηκαν από τους συμβούλους τοπικής ανάπτυξης των ΤΕΔΚ.

Τα κύρια συμπεράσματα των δύο προηγούμενων μελετών είναι τα εξής :

A) Οι νέοι Δήμοι του προγράμματος Καλλικράτης δεν παρουσιάζουν ομοιογένεια ως προς τα χαρακτηριστικά τους. Σύνηθες φαινόμενο είναι η συνύπαρξη πολλών και ετερόκλητων χαρακτηριστικών στη περιοχή ενός Δήμου. Για παράδειγμα συχνά συνυπάρχουν στα όρια ενός Δήμου : αστικές περιοχές και αγροτική ενδοχώρα, ορεινές και παραθαλάσσιες περιοχές, αγροτικές και τουριστικές περιοχές.

B) Τα κυριότερα χαρακτηριστικά που συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στη διαφοροποίηση της υπηρεσιακής δομής των νέων Δήμων είναι:

Πληθυσμιακό μέγεθος (μεγάλοι, μεσαίοι και μικροί δήμοι")

Ο πληθυσμός καθορίζει τα τακτικά έσοδα και επομένως τον αριθμό του απασχολούμενου προσωπικού, άρα και την ανάπτυξη του υπηρεσιακού μηχανισμού.

Αστικοποίηση (αστικοί ημιαστικοί ή αγροτικοί δήμοι)

Αστικά συγκροτήματα, ημιαστικές περιοχές με ισχυρή αγροτική ενδοχώρα, αγροτικές περιοχές με μεγάλη διασπορά πληθυσμού, πρέπει να αντιμετωπιστούν διαφορετικά και όχι υπό το πρίσμα μιας ενιαίας τυπολογίας.

Κύριος τομέας παραγωγής της περιοχής (πρωτογενής, δευτερογενής ή τριτογενής τομέας)

Οι ανάγκες υποστήριξης του κύριου τομέα παραγωγής, θα συμβάλλουν επίσης στη διαφοροποίηση της οργάνωσης και στελέχωσης των νέων Δήμων.

3.3.1 Νησιωτικότητα και Ορεινότητα

Ιδιαίτερη προσέγγιση απαιτείται στην περίπτωση των νησιώτικων και ορεινών Δήμων. Για τους νησιωτικούς Δήμους προβλέπονται από το Νόμο Καλλικράτη μεταφορά επιπρόσθετων αρμοδιοτήτων από τις ΝΑ.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Ν.3852/10 προέκυψε η διάκριση του συνόλου των νέων Δήμων σε 3 ομάδες για τις ανάγκες σύνταξη του ΟΕΥ τους.

Ανάλογα με το πληθυσμιακό τους μέγεθος τον αριθμό των εργαζομένων και τα τακτικά έσοδα, οι δήμοι της κάθε ομάδας διακρίνονται σε 4 υποομάδες :

- Μεγάλοι
- Μεσαίοι προς μεγάλοι
- Μικροί προς μεσαίοι
- Μικροί

Παρακάτω ακολουθεί ο συγκεντρωτικός πίνακας ομαδοποίησης των Δήμων:

Ομάδα	Υποομάδα	Πληθυσμός	Αριθμός	Μέσος πληθυσμός	Μέσος Αριθμός προσωπικού
Δήμοι Μητροπολιτικών κέντρων	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	25.000.60.000	22	39.973	255
	Μεγάλοι δήμοι*	-60.000	25	84.534	512
Περιφερειακοί Ηπειρωτικοί δήμοι / Δήμοι Κρήτης και Λοιποί νησιωτικοί δήμοι	Μικροί δήμοι	-10.000	37	5.480	29
	Μικροί προς μεσαίοι δήμοι	10.001.30.000	127	19.187	90
	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	30.001.60.000	43	39.864	199
	Μεγάλοι δήμοι	-60.000	21	92.466	523
Νησιωτικοί δήμοι Ν. Αιγαίου, Β. Αιγαίου και Ιονίου	Μικροί νησιωτικοί δήμοι**	-3.000	27	1.152	13
	Μικροί προς μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι***	3.001.20.000	13	10.894	89
	Μεσαίοι προς μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	20.001.60.000	7	33.330	258
	Μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	-60.000	3	105.729	796
			325		

*Στην ανάλυση δεν συμπεριλαμβάνονται οι Δήμοι Αθηναίων και Θεσσαλονίκης

**Στην ανάλυση δεν συμπεριλαμβάνεται ο Δήμος Λέρου

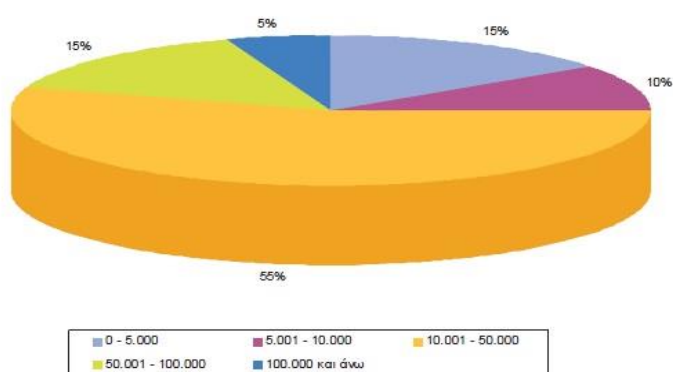
***Στην ανάλυση δεν συμπεριλαμβάνεται ο Δήμος Κέας

Πηγή: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

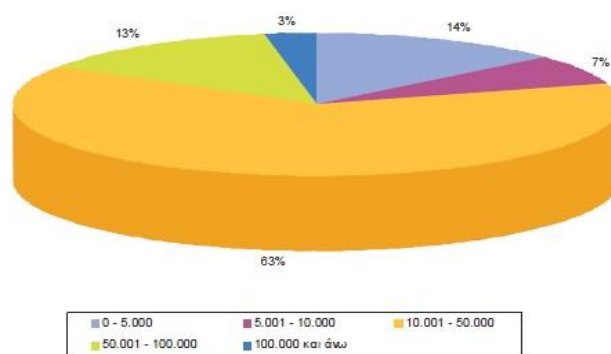
3.3.2 Οι Δήμοι με αριθμούς

Στην ενότητα αυτή θα ασχοληθούμε με τα απογραφικά δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ. ΣΤΑΤ.) τα οποία έχουν ενσωματωθεί σε βάσεις δεδομένων της ΕΕΤΑΑ και περιλαμβάνουν αποδεικτικά στοιχεία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

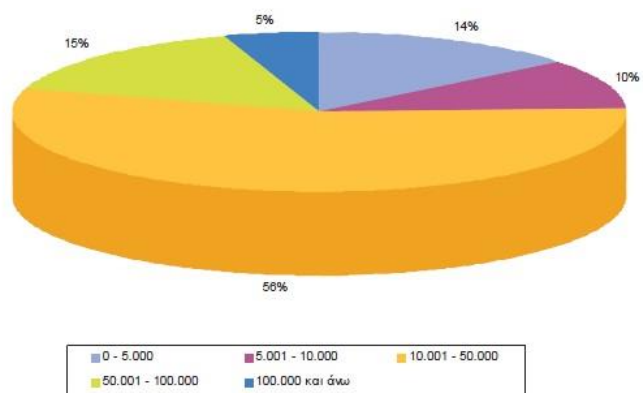
1.1. Κατανομή Δήμων, ανά πληθυσμιακή τάξη
(Μόνιμος πληθυσμός 2011)

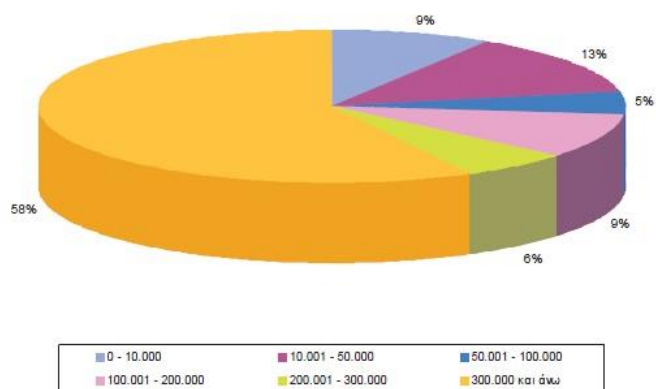
1.2. Κατανομή Δήμων, ανά πληθυσμιακή τάξη
(Νόμιμος πληθυσμός 2011)

1.3. Κατανομή Δήμων, ανά πληθυσμιακή τάξη.
(Πραγματικός πληθυσμός 2011)

1.4. Κατανομή Δήμων, ανά τάξη έκτασης (σε στρέμματα)

Ανάλυση μέσων όρων οικονομικών δεδομένων ανά κατηγορία δήμων

Ομάδα	Υποομάδα		Πληθυσμός	Μέσος πληθυσμός	Μέσος αριθμός προσωπικού	Μέσος αστικός πληθυσμός (%)	Μέσος αγροτικός πληθυσμός (%)	Μέση απασχόληση ανά παραγωγικό τομέα	
								Πρωτογενής (%)	Δευτερογενής (%)
Ομάδα 1: Δήμοι Μητροπολιτικών κέντρων	1.1	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	25.000 - 60.000	39.717	262	100	0	0,6	23,7
	1.2	Μεγάλοι δήμοι*	>60.000	114.167	814	100	0	0,7	24,6
Ομάδα 2 : Ηπειρωτικοί δήμοι	2.1	Μικροί δήμοι	2.000 - 10.000	5.479	33	26	74	41,8	17,9
	2.2	Μικροί προς μεσαίοι δήμοι	10.001 - 30.000	18.000	93	38	62	39,1	20,4
	2.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	30.001 - 60.000	40.815	253	62	38	23,8	24,4
	2.4	Μεγάλοι δήμοι	>60.000	97.523	591	79	21	14,7	23,7
Ομάδα 3 : Νησιωτικοί δήμοι	3.1	Μικροί νησιωτικοί δήμοι**	<= 3.000	1.113	12	4	96	24	25,3
	3.2	Μικροί προς μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι***	3.001 - 20.000	10.227	87	31	69	16,1	27,2
	3.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	20.001 - 60.000	34.218	264	48	52	15,2	20,8
	3.4	Μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	>60.000	100.800	718	54	46	16,7	16,8

Ανάλυση μέσων όρων εσόδων κατά κατηγορία δήμων

Ομάδα	Υποομάδα		Πληθυσμός	Πρόσοδοι από ακίνητη περιουσία	Πρόσοδοι από κινητή περιουσία	Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα	Έσοδα από τέλη δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών	Φόροι εισφορές	ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
Ομάδα 1: Δήμοι Μητροπολιτικών κέντρων	1.1	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	25.000 - 60.000	246.953	65.503	4.649.462	1.156.507	694.759	12.435.283
	1.2	Μεγάλοι δήμοι*	>60.000	340.054	233.557	14.857.137	3.912.825	1.958.569	38.475.959
Ομάδα 2 : Ηπειρωτικοί δήμοι	2.1	Μικροί δήμοι	2.000 -10.000	75.619	27.027	360.711	93.225	9.659	1.682.378
	2.2	Μικροί προς μεσαίοι δήμοι	10.001 - 30.000	132.319	65.885	1.652.898	301.932	208.057	5.370.236
	2.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	30.001 - 60.000	235.538	128.988	3.174.109	685.461	347.786	10.913.297
	2.4	Μεγάλοι δήμοι	>60.000	404.687	152.135	7.449.395	1.792.342	1.048.235	27.300.433
Ομάδα 3 : Νησιωτικοί δήμοι	3.1	Μικροί νησιωτικοί δήμοι**	<= 3.000	40.430	18.467	142.696	41.739	91.705	882.772
	3.2	Μικροί προς μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι***	3.001 -20.000	60.672	75.958	1.324.065	548.304	168.571	4.080.096
	3.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	20.001 - 60.000	397.211	104.585	3.699.555	1.045.860	634.530	11.500.193
	3.4	Μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	>60.000	523.464	79.077	10.226.905	3.087.067	4.877.355	36.073.476

Ανάλυση μέσων όρων δαπανών κατά κατηγορία δήμων

Ομάδα	Υποομάδα	Πληθυσμός	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	Αμοιβές αιρετών και τρίτων	Παροχές τρίτων	Φόροι τέλη	Λοιπά γενικά έξοδα	Τοκοχρεολύσια	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	
Ομάδα 1: Δήμοι Μητροπολιτικών κέντρων	1.1	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	25.000 - 60.000	6.733.403	672.897	1.356.794	23.099	181.427	1.206.786	13.211.687
	1.2	Μεγάλοι δήμοι*	>60.000	19.173.586	1.091.747	3.073.222	54.596	522.070	2.715.440	38.812.233
Ομάδα 2 : Ηπειρωτικοί δήμοι	2.1	Μικροί δήμοι	2.000 - 10.000	768.522	223.368	369.965	10.020	87.945	104.010	1.878.142
	2.2	Μικροί προς μεσαίοι δήμοι	10.001 - 30.000	2.543.609	487.776	1.120.801	18.861	156.997	437.830	5.906.711
	2.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	30.001 - 60.000	5.798.336	787.798	1.878.622	32.827	401.232	1.011.401	12.647.205
	2.4	Μεγάλοι δήμοι	>60.000	13.371.841	1.375.529	2.654.928	57.622	1.331.811	2.356.822	25.958.947
Ομάδα 3 : Νησιωτικοί δήμοι	3.1	Μικροί νησιωτικοί δήμοι**	<= 3.000	387.223	117.872	157.057	2.258	35.975	42.123	889.549
	3.2	Μικροί προς μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι***	3.001 - 20.000	2.133.755	431.206	758.324	13.560	111.336	120.559	4.412.793
	3.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	20.001 - 60.000	6.645.068	805.207	1.834.658	38.313	258.928	711.367	13.354.984
	3.4	Μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	>60.000	20.803.481	1.371.452	4.408.906	581.492	1.015.558	4.909.031	38.883.930

Κατά κεφαλή μέσοι όροι εσόδων κατά κατηγορία δήμων

Ομάδα	Υποομάδα	Πληθυσμός	Πρόσοδοι από ακίνητη περιουσία	Πρόσοδοι από κινητή περιουσία	Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα	Έσοδα από τέλη δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών	Φόροι εισφορές	ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	
Ομάδα 1: Δήμοι Μητροπολιτικών κέντρων	1.1	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	25.000 - 60.000	6	2	117	29	17	313
	1.2	Μεγάλοι δήμοι*	>60.000	3	2	130	34	17	337
Ομάδα 2 : Ηπειρωτικοί δήμοι	2.1	Μικροί δήμοι	2.000 - 10.000	14	5	66	17	2	307
	2.2	Μικροί προς μεσαίοι δήμοι	10.001 - 30.000	7	4	92	17	12	298
	2.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	30.001 - 60.000	6	3	78	17	9	267
	2.4	Μεγάλοι δήμοι	>60.000	4	2	76	18	11	280
Ομάδα 3 : Νησιωτικοί δήμοι	3.1	Μικροί νησιωτικοί δήμοι**	<= 3.000	36	17	128	37	82	793
	3.2	Μικροί προς μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι***	3.001 - 20.000	6	7	129	54	16	399
	3.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	20.001 - 60.000	12	3	108	31	19	336
	3.4	Μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	>60.000	5	1	101	31	48	358

Κατά κεφαλή μέσοι όροι δαπανών ανά κατηγορία δήμων

Ομάδα	Υποομάδα		Πληθυσμός	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	Αμοιβές αιρετών και τρίτων	Παροχές τρίτων	Φόροι τέλη	Λοιπά γενικά έξοδα	Τοκοχρεολύσια	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ
Ομάδα 1: Δήμοι Μητροπολιτικών κέντρων	1.1	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	25.000 - 60.000	170	17	34	1	5	30	333
	1.2	Μεγάλοι δήμοι*	>60.000	168	10	27	0	5	24	340
Ομάδα 2 : Ηπειρωτικοί δήμοι	2.1	Μικροί δήμοι	2.000 -10.000	140	41	68	2	16	19	343
	2.2	Μικροί προς μεσαίοι δήμοι	10.001 - 30.000	141	27	62	1	9	24	328
	2.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	30.001 - 60.000	142	19	46	1	10	25	310
	2.4	Μεγάλοι δήμοι	>60.000	137	14	27	1	14	24	266
Ομάδα 3 : Νησιωτικοί δήμοι	3.1	Μικροί νησιωτικοί δήμοι**	<= 3.000	348	106	141	2	32	38	799
	3.2	Μικροί προς μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι***	3.001 -20.000	209	42	74	1	11	12	431
	3.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	20.001 - 60.000	194	24	54	1	8	21	390
	3.4	Μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	>60.000	206	14	44	6	10	49	386

Μέσοι όροι στοιχείων διάρθρωσης ανά κατηγορία δήμων

Ομάδα	Υποομάδα		Πληθυσμός	Αριθμός δήμων	ΜΕΣΗ ΕΚΤΑΣΗ	ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΕ	ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΚ	ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΚ	ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ
Ομάδα 1: Δήμοι Μητροπολιτικών κέντρων	1.1	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	25.000 -60.000	22	15.458	1	1	0	2
	1.2	Μεγάλοι δήμοι*	>60.000	25	12.528	1	2	0	1
Ομάδα 2 : Ηπειρωτικοί δήμοι	2.1	Μικροί δήμοι	2.000 -10.000	37	329.422	2	0	11	32
	2.2	Μικροί προς μεσαίοι δήμοι	10.001 -30.000	127	523.200	3	2	23	51
	2.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	30.001 -60.000	43	661.588	5	3	26	54
	2.4	Μεγάλοι δήμοι	>60.000	21	593.161	5	5	24	55
Ομάδα 3 : Νησιωτικοί δήμοι	3.1	Μικροί νησιωτικοί δήμοι**	<= 3.000	27	54.266	0	0	1	14
	3.2	Μικροί προς μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι***	3.001 -20.000	13	237.046	2	2	10	54
	3.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	20.001 -60.000	7	462.515	6	6	32	89
	3.4	Μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	>60.000	3	1.214.812	13	21	52	184

Οικονομικοί αριθμοδείκτες ανά κατηγορία δήμων

Ομάδα	Υποομάδα	Πληθυσμ ός	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙ ΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ / ΣΤΑΘΕΡΑ ΕΣΟΔΑ	ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚ ΟΥ/ΚΑΠ+ ΑΝΤΑΠΟΔΟ ΤΙΚΑ	ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙ ΚΟΥ / ΚΑΠ	ΤΟΚΟΧΡΕΟ ΛΥΣΙΑ/ΤΑΚ ΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	ΤΟΚΟΧΡ ΕΟΛΥΣΙΑ /ΤΑΚΤΙΚ Α ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΣΑΤΑ	ΙΔΙΑ ΕΣΟΔΑ /ΚΑΠ & ΣΑΤΑ&Π ΑΡ/ΝΤΑ	ΔΑΝΕΙΑ/ ΣΤΑΘΕΡ Α ΕΣΟΔΑ	ΔΑΝΕΙ Α/ΣΤΑ ΘΕΡΑ ΕΣΟΔΑ & ΣΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΕΙΣ /ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΤΑΘΕΡΑ ΕΣΟΔΑ	
Ομάδα 1: Δήμοι Μητροπολιτικ ών κέντρων	1.1	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	25.000 - 60.000	95%	75%	151%	10%	10%	180%	53%	51%	43%
	1.2	Μεγάλοι δήμοι*	>60.000	90%	71%	149%	6%	6%	173%	48%	47%	35%
Ομάδα 2 : Ηπειρωτικοί δήμοι	2.1	Μικροί δήμοι	2.000 - 10.000	108%	60%	85%	5%	5%	87%	17%	16%	36%
	2.2	Μικροί προς μεσαίοι δήμοι	10.001 - 30.000	92%	63%	106%	8%	7%	131%	29%	26%	33%
	2.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι δήμοι	30.001 - 60.000	94%	71%	120%	10%	9%	140%	33%	31%	38%
	2.4	Μεγάλοι δήμοι	>60.000	85%	71%	117%	9%	8%	124%	41%	38%	35%
Ομάδα	Υποομάδα	Πληθυσμ ός	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙ ΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ / ΣΤΑΘΕΡΑ ΕΣΟΔΑ	ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚ ΟΥ/ΚΑΠ+ ΑΝΤΑΠΟΔΟ ΤΙΚΑ	ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙ ΚΟΥ / ΚΑΠ	ΤΟΚΟΧΡΕΟ ΛΥΣΙΑ/ΤΑΚ ΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	ΤΟΚΟΧΡ ΕΟΛΥΣΙΑ /ΤΑΚΤΙΚ Α ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΣΑΤΑ	ΙΔΙΑ ΕΣΟΔΑ /ΚΑΠ & ΣΑΤΑ&Π ΑΡ/ΝΤΑ	ΔΑΝΕΙΑ/ ΣΤΑΘΕΡ Α ΕΣΟΔΑ	ΔΑΝΕΙ Α/ΣΤΑ ΘΕΡΑ ΕΣΟΔΑ & ΣΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣ ΕΙΣ /ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΤΑΘΕΡΑ ΕΣΟΔΑ	
Ομάδα 3 : Νησιωτικοί δήμοι	3.1	Μικροί νησιωτικοί δήμοι**	<= 3.000	85%	54%	69%	4%	3%	84%	7%	7%	12%
	3.2	Μικροί προς μεσαίοι νησιωτικοί δήμοι***	3.001 - 20.000	88%	80%	149%	3%	3%	178%	12%	11%	22%
	3.3	Μεσαίοι προς μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	20.001 - 60.000	100%	82%	156%	7%	6%	156%	18%	16%	114%
	3.4	Μεγάλοι νησιωτικοί δήμοι	>60.000	96%	89%	169%	11%	11%	156%	62%	58%	42%

Πηγή: Οι Δήμοι σε αριθμούς, Αθήνα, Μάιος 2013

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι οι μικροί δήμοι των νησιών με πληθυσμό κάτω των 4.000 κατοίκων, δηλαδή το 58% του συνόλου των δήμων των τριών νησιώτικων περιφερειών (το 68% των δήμων έχουν πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων) όπως επίσης και οι μικροί δήμοι των υπόλοιπων περιφερειών δεν διαθέτουν ούτε μπορούν να διαθέσουν το αναγκαίο προσωπικό για την άσκηση των αρμοδιοτήτων που το άρθρο 94 του ν.3852/2010 κατανέμει στους δήμους όλης της χώρας. Τέλος οι επιτακτικού περιεχομένου διατάξεις για την διοικητική υποστήριξη του άρθρου 206 του ν.3852/2010 είναι και ασαφείς και κατ' ουσία ανεφάρμοστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Στην παρούσα ενότητα εξειδικεύεται η στρατηγική και αναλύεται η στόχευση της νέας Πολιτικής Συνοχής και επιχειρείται η εξειδίκευση της σε τοπικό επίπεδο περιγράφοντας τις δυνατότητες και προκλήσεις που προκύπτουν για τον Δήμο από την εφαρμογή της αλλά και τις απαραίτητες ενέργειες με στόχο την προσαρμογή - εναρμόνιση της τοπικής στρατηγικής.

Η πολιτική συνοχής αποτελεί την πρωταρχική επενδυτική πολιτική της ΕΕ και είναι αυστηρά ευθυγραμμισμένη με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Στοχεύει και τις 274 περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (όχι μόνο τις πιο φτωχές) και επιδιώκει να τονώσει την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Η πολιτική λειτουργεί πλέον ως το κύριο εργαλείο επίτευξης των στόχων της ΕΕ, γεγονός που αποτελεί το λόγο για τον οποίο είναι τόσο σημαντικές οι νέες αρχές που εισήχθησαν. Η εκ νέου επικέντρωση της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2014-2020 θα διασφαλίσει το μέγιστο αντίκτυπο των ταμείων της ΕΕ, τα οποία θα προσαρμοστούν στις επιμέρους ανάγκες περιφερειών και πόλεων.

Η υιοθέτηση της στρατηγικής της Λισσαβόνας το 2006 και η Ευρωπαϊκή Στρατηγική 2020 για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη σηματοδότησε για την Ευρωπαϊκή Ένωση σημαντικές αλλαγές σχετικά με τους στόχους της πολιτικής συνοχής.

Έως το χρονικό αυτό σημείο η πολιτική συνοχής και συνεπώς και η περιφερειακή πολιτική της Ευρώπης, που ασκείται μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, στόχευε στην εξισορρόπηση των περιφερειακών ανισοτήτων και είχε χαρακτήρα κυρίως αναδιανεμητικό. Με την στρατηγική της Λισσαβόνας επισημοποιήθηκε μια αλλαγή, που τοποθετεί τους στόχους της συνοχής προς την κατεύθυνση της αύξησης της ανταγωνιστικότητας και προκειμένου οι περιφέρειες της Ευρώπης να ανταποκριθούν στον παγκοσμιοποιημένο πια περιβάλλον και σε τομείς αιχμής, όπως η έρευνα και η καινοτομία. Σημαντική αλλαγή ήταν και η προσθήκη της έννοιας της χωρικής συνοχής, η οποία συνοδεύει πια τους παλαιότερους στόχους της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και περιγράφεται μέσα από το κείμενο αναφοράς «Territorial Agenda 2020».

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι πέντε στόχοι της πολιτικής συνοχής για το έτος 2020 και το πως εξειδικεύονται οι στόχοι αυτοί στα εθνικά πλαίσια.

Άξονες Ευρώπη 2020	Ευρωπαϊκοί στόχοι	Εθνικοί Στόχοι
1. Απασχόληση	Απασχόληση του 75% της ηλικιακής κατηγορίας 20-64	Απασχόληση του 70% της ηλικιακής κατηγορίας 20-64

	ετών	ετών
2. Ανάπτυξη = Έρευνα και Καινοτομία	Το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδύεται στην Έρευνα και την Καινοτομία	Το 1,21% του ΑΕΠ της Χώρας πρέπει να επενδύεται στην Έρευνα και την Καινοτομία
3. Κλιματική αλλαγή και Ενεργειακή Βιωσιμότητα	Μείωση των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου κατά 20% (ή και 30% εφόσον οι συνθήκες το επιτρέπουν) σε σχέση με το 1990. Εξασφάλιση του 20% της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές Αύξηση κατά 20% της ενεργειακής απόδοσης	Μείωση των εκπομπών του αερίου του θερμοκηπίου κατά 4% σε σχέση με το 1990 Εξασφάλιση του 20% της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές Αύξηση κατά 27,1% της ενεργειακής απόδοσης
4. Εκπαίδευση	Μείωση των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου κάτω από 10%. Ολοκλήρωση τριτοβάθμιων σπουδών τουλάχιστον για το 40% της ηλικιακής κατηγορίας 30-34 ετών	Μείωση των ποσοστών πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου κάτω από 9,7%. Ολοκλήρωση τριτοβάθμιων σπουδών τουλάχιστον για το 32% της ηλικιακής κατηγορίας 30-34 ετών
5. Καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού	Μείωση τουλάχιστον κατά 20 εκατομμύρια των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού	Μείωση τουλάχιστον κατά 450.000 χιλιάδων των ατόμων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να βρεθούν σε κατάσταση φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού

Τα βασικά στοιχεία της νέας πολιτικής συνοχής είναι:

- ✓ **Κατάλληλα επίπεδα επενδύσεων στις περιφέρειες**
- ✓ **Στοχευμένη ανάπτυξη**
- ✓ **Λογοδοσία και αποτελέσματα**
- ✓ **Προϋποθέσεις χρηματοδότησης**
- ✓ **Συντονισμένη δράση**
- ✓ **Απλούστευση διαδικασιών**
- ✓ **Διευρυμένη αστική διάσταση**
- ✓ **Διασυνοριακή συνεργασία**
- ✓ **Συνεκτικότητα και συνοχή**
- ✓ **Χρηματοοικονομικά εργαλεία**

Η πολιτική συνοχής έχει θεσπίσει 11 θεματικούς στόχους που στηρίζουν την ανάπτυξη για την περίοδο 2014-2020:

- 1. Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας**
- 2. Ενίσχυση της χρήσης και της ποιότητας των ΤΠΕ καθώς και της πρόσβασης σε αυτές**
- 3. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ**
- 4. Στήριξη της στροφής προς μια οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα σε όλους τους τομείς**
- 5. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων**
- 6. Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης πόρων**
- 7. Προώθηση βιώσιμων μεταφορών και άρση προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων**
- 8. Προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων**
- 9. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, καταπολέμηση της φτώχειας και όλων των διακρίσεων**
- 10. Επενδύσεις σε εκπαίδευση, κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για δεξιότητες και δια βίου μάθηση**
- 11. Ενίσχυση της θεσμικής επάρκειας δημόσιων αρχών και παραγόντων, και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση**

Η επένδυση του ΕΤΠΑ θα στηρίζει και τους 11 στόχους, αλλά οι στόχοι 1-4 αποτελούν τις βασικές προτεραιότητες για επένδυση. Οι κύριες προτεραιότητες του ΕΚΤ είναι οι στόχοι 8-11, μολονότι το ταμείο στηρίζει επίσης και τους στόχους 1-4. Το ταμείο συνοχής στηρίζει τους στόχους 4-7 και 11.

Στο πλαίσιο που διαμορφώνεται από την Πολιτική Συνοχής της νέας περιόδου παρουσιάζονται δυνατότητες σε σχέση με τον τοπικό αναπτυξιακό προγραμματισμό και την υιοθέτηση τοπικών

στρατηγικών. Πρόκειται για νέα χρηματοδοτικά εργαλεία όπως είναι η «Ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων», η «Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση» και η «Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη». Τα προγράμματα αυτά επιτρέπουν την ανάληψη πρωτοβουλιών από τοπικούς φορείς και διευκολύνουν στην απορρόφηση κοινοτικών πόρων, παρακάμπτοντας την αβεβαιότητα και τη γραφειοκρατική καθυστέρηση, μέσα από τα τομεακά και περιφερειακά προγράμματα.

Στα συγκεκριμένα χρηματοδοτικά εργαλεία, που προβλέπει το σχέδιο του Γενικού Κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων της περιόδου 2014 – 2020, αναδεικνύεται η διττή πρόκληση για την τοπική αρχή. Από τη μία πλευρά ευνοείται η αποκέντρωση της διαχείρισης των κοινοτικών πόρων σε υπό-περιφερειακό επίπεδο, επιλύοντας σε πολλές περιπτώσεις καθυστερήσεις και στρεβλώσεις του συστήματος διαχείρισης (που κοστίζει σε ποιότητα και χρόνο απορρόφησης πόρων), αλλά και από την άλλη παρέχεται πλέον η δυνατότητα άσκησης ουσιαστικότερης και αποτελεσματικότερης τοπικής αναπτυξιακής πολιτικής, μέσα από τον ολοκληρωμένο αναπτυξιακό προγραμματισμό τοπικών πολιτικών. Αποτελεί αδήριτη απαίτηση πλέον, στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, η ανάλυση σε βάθος των αδυναμιών και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο ευρωπαϊκός χώρος, σε τοπικό επίπεδο.

Οι Δήμοι θα πρέπει να θέσουν τις βάσεις για την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχονται από το διαφοροποιημένο θεσμικό πλαίσιο της κατανομής των πόρων και την ανάληψη ουσιαστικής δράσης στο σχεδιασμό, προγραμματισμό αλλά και την απευθείας διαχείριση και διάθεση πόρων στις τοπικές του κοινωνίες.

Οι Δήμοι πλέον μπορούν να αξιοποιήσουν καινοτομίες των ενιαίων κανόνων του Κανονισμού των διαρθρωτικών ταμείων σε συνάρτηση με τοπικές πρωτοβουλίες και πολιτικές ανάπτυξης και να θεσπίσει μια συμπαγή πρόταση χρηματοδότησης με θεματικά ολοκληρωμένο και πολύ-ταμειακό χαρακτήρα. Η λογική πλέον του τοπικού αναπτυξιακού προγραμματισμού κατευθύνεται και ευνοεί τη συμμετοχή σε αυτόν και φορέων της τοπικής κοινωνίας (ΜΚΟ, τοπικές οργανώσεις, κ.λπ.) και οικονομίας (ενώσεις παραγωγικών φορέων, ιδιώτες, κ.α.).

Στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής της περιόδου 2014 – 2020 οι αρχές σε τοπικό επίπεδο θα πρέπει να:

- **αναπτύξουν ολοκληρωμένες προσεγγίσεις από τη βάση, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου υπάρχει ανάγκη απόκρισης σε εδαφικές και τοπικές προκλήσεις που απαιτούν δομικές αλλαγές,**
- **ενισχύσουν τη συλλογικότητα της και να τονώσουν την καινοτομία (συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας), την επιχειρηματικότητα και την ικανότητα δράσης για αλλαγές μέσω της ενθάρρυνσης της ανάπτυξης και ανακάλυψης ανεκμετάλλευτων δυνατοτήτων,**

- να προωθήσουν την κοινωνική ιδιοκτησία μέσω της ενίσχυσης της συμμετοχής και να αναπτύξουν το αίσθημα συμμετοχής και ιδιοκτησίας, το οποίο μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των τοπικών πολιτικών
- υποβοηθήσουν την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση παρέχοντας ένα δρόμο για τις τοπικές κοινότητες προκειμένου να συμμετάσχουν πλήρως στην υλοποίηση των στόχων της ΕΕ σε όλες τις περιοχές.
- συστήσουν ομάδες τοπικής δράσης αποτελούμενες από εκπροσώπους τοπικών δημόσιων και ιδιωτικών κοινωνικοοικονομικών συμφερόντων, όπως επιχειρηματίες και οι ενώσεις τους, τοπικές αρχές, συνοικιακές ή τοπικές ενώσεις, ομάδες πολιτών (όπως μειονότητες, ηλικιωμένοι πολίτες, γυναίκες/ άντρες, νέοι, επιχειρηματίες, κλπ.), κοινοτικές και εθελοντικές οργανώσεις, κλπ. Η κοινωνία των πολιτών και οι εταίροι του ιδιωτικού τομέα πρέπει να κατέχουν «εξουσία» στη λήψη αποφάσεων.

Οι στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης χρειάζεται να είναι συνεκτικές με τα σχετικά προγράμματα (Επιχειρησιακά και λοιπά) μέσω των οποίων υποστηρίζονται. Θα πρέπει να καθορίζουν την περιοχή και τον πληθυσμό που καλύπτει η στρατηγική, να περιλαμβάνουν ανάλυση των αναπτυξιακών αναγκών και της δυναμικής της περιοχής, σαφή περιγραφή των στόχων, καθώς και του ολοκληρωμένου και καινοτόμου χαρακτήρα της στρατηγικής, συμπεριλαμβανομένων των στόχων απόδοσης και αποτελεσμάτων. Οι στρατηγικές πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν ένα σχέδιο δράσης με εστίαση στην συνολική αστική, επιχειρηματική και κοινωνική αναζωογόνηση όπου θα καταδεικνύεται ο τρόπος με τον οποίο οι στόχοι μεταφράζονται σε συγκεκριμένα έργα, ρυθμίσεις διαχείρισης και παρακολούθησης, καθώς και ένα χρηματοοικονομικό σχέδιο.

Με βάση το ανωτέρω πλαίσιο ενδεικτικά σημεία αιχμής θα πρέπει να αποτελέσουν:

- η σαφής, εμπειριστατωμένη και τεκμηριωμένη ανάλυση των αναπτυξιακών και κοινωνικών αναγκών, ώστε να προκύπτει μία συνεκτική Τοπική Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας σε προσδιορισμένες «Αστικές Λειτουργικές Ενότητες»,
- η συμπλήρωση, επέκταση και ολοκλήρωση παρεμβάσεων αναζωογόνησης και αναβάθμισης του εμπορικού, επιχειρηματικού, ιστορικού Κέντρου,
- η εφαρμογή δράσεων βιώσιμης αστικής κινητικότητας, με στόχο τον εξορθολογισμό των κυκλοφοριακών ροών,
- η προώθηση ενός καινοτόμου σχεδίου προσέλκυσης και διαχείρισης ροών επισκεπτών στην Πόλη, σε συνδυασμό με την ανάδειξη ειδικών τουριστικών και πολιτιστικών υποδομών και διαδρομών,

- η εφαρμογή smart & eco city λειτουργιών, σε συνδυασμό με την έξυπνη ενεργειακή διαχείριση δημόσιων αστικών πόρων και λειτουργιών
- η δημιουργία «επιχειρηματικών» πόλων και ιδεών με έμφαση στην ανάπτυξη εκκολαπτηρίων και θερμοκοιτίδων νέων επιχειρήσεων (λ.χ. πολιτιστικών και δημιουργικών επιχειρήσεων, δικτύων & ψηφιακής προβολής, αποκατάστασης & ανάδειξης στοιχείων της ιστορικής κληρονομιάς και σύγχρονης δημιουργίας σε ιστορικά κέντρα, ενθάρρυνσης της κοινωνικής οικονομίας κ.λπ.), καθώς και την συγκρότηση πιλοτικών δικτύων και cluster,
- η ανάπτυξη ενός Δικτύου Κοινωνικών Δομών (Social-Hub) για την προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της απασχόλησης, ιδίως των νέων, αλλά και των υποκείμενων σε συνθήκες φτώχειας, διαχωρισμού και αποκλεισμού, μεταξύ των οποίων και οι περιθωριοποιημένες κοινότητες,
- η εφαρμογή δράσεων κοινωνικής καινοτομίας, σε συνδυασμό με την συγκρότηση και λειτουργία κοινωνικών δικτύων,
- η αξιοποίηση / μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων με στόχο την προσέλκυση επενδύσεων και τη δημιουργία νέων και βιώσιμων θέσεων απασχόλησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΝΕΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ

Ο νέος προϋπολογισμός της ΕΕ, ή το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, λειτουργεί από το 2014 μέχρι το 2020. Η νέα γενιά προγραμμάτων της ΕΕ βασίζεται σε προγενέστερα επιτυχημένα προγράμματα που έχουν όμως βελτιωθεί και εκσυγχρονιστεί. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε βασικούς τομείς για το μέλλον της ΕΕ: έρευνα και καινοτομία, μεταφορές, ενέργεια, ευκαιρίες απασχόλησης για τη νεότερη γενιά και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, για να παραθέσουμε ενδεικτικά μερικούς από αυτούς. Ο στόχος είναι η προώθηση της απασχόλησης και της ανάπτυξης και δημιουργία καλύτερης ποιότητας ζωής στην Ευρώπη.

Τα Προγράμματα που εγκρίθηκαν για την Ελλάδα έχουν συνολικό προϋπολογισμό 15,3 δισ. € σε όρους κοινοτικής συνδρομής και εκτιμώμενης δημόσιας δαπάνης (Δ.Δ) (συμπεριλαμβανομένης δηλ. της Εθνικής Συμμετοχής) 19 δισ. €. Σε αυτά πρέπει να προστεθούν 4,6 δισ. € του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσας, των οποίων οι εγκρίσεις ακολουθούν, καθώς επίσης και 1,3 δισ. € από άλλα Προγράμματα (Συνδέοντας την Ευρώπη, Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους Απόρους). Το σύνολο, δηλαδή, των ευρωπαϊκών πόρων από τους οποίους θα επωφεληθεί η χώρα την περίοδο 2014-2020 μαζί με την εθνική συμμετοχή θα ξεπεράσουν τα 26 δισ. €. Στα ποσά αυτά δεν συμπεριλαμβάνεται εκτιμώμενο ποσό περίπου 2 δισ. € που αναμένεται να κατανεμηθούν στη χώρα και τις Περιφέρειές της το 2016 με βάση τη διαδικασία της λεγόμενης «ρήτρας αναθεώρησης».

Βασικές προϋποθέσεις για την απορρόφηση διαρθρωτικών πόρων είναι η ύπαρξη ολοκληρωμένων στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης, αναλόγως του πεδίου εφαρμογής, με βάση τις τοπικές ανάγκες και το τοπικό δυναμικό, η συμπερίληψη καινοτόμων στοιχείων στο σχεδιασμό και την εφαρμογή τους, καθώς και η δημιουργία ισχυρών οριζόντιων συνεργασιών με άλλους φορείς του δημοσίου και του ευρύτερου δημοσίου, με τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, με κοινωνικούς εταίρους κλπ. Ο όρος «ολοκληρωμένος» σχεδιασμός επεξηγείται ως η μεθοδολογία συμπερίληψης όλων των τομεακών εκείνων παρεμβάσεων (έργων, δράσεων, δομών), αλλά και όλων εκείνων των πολύ - επίπεδων και οριζόντιων συνεργασιών για την επίτευξη των στόχων ενός σχεδίου.

Για την χρηματοδότηση των παραπάνω πρωτοβουλιών και προτεραιοτήτων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υφίστανται οι εξής ενότητες προγραμμάτων:

1. Τα τομεακά και περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014 – 2020.
2. Τα προγράμματα ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας, που χωρίζονται σε διμερή και σε πολυμερή
3. Τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται απευθείας από τις υπηρεσίες της ευρωπαϊκής επιτροπής και χωρίζονται: (α) σε αυτά που αφορούν καινοτομία – αστική ανάπτυξη – επιχειρηματικότητα, (β) σε

αυτά που αφορούν τον πολιτισμό και την δημιουργική οικονομία, (γ) σε αυτά που αφορούν την εκπαίδευση, την απασχόληση, την δια βίου μάθηση, τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και την νεολαία.

4. Τα νέα, δανειακού τύπου, χρηματοδοτικά εργαλεία, με την συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά τα Προγράμματα της νέας περιόδου (2014 - 2020) με στόχο να αξιολογηθούν σε επόμενο στάδιο οι χρηματοδοτικές ευκαιρίες που προσφέρονται για τον Δήμο Λαγκαδά και να εντοπιστούν οι σχετικοί (βάσει των αναγκών του δήμου αλλά και της προηγούμενης διάγνωσης των αναπτυξιακών κενών του) άξονες χρηματοδότησης. Η παρουσίαση περιλαμβάνει τα Εθνικά Προγράμματα (Περιφερειακό Επιχειρησιακό και Τομεακά), τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας καθώς και Ευρωπαϊκά Προγράμματα με απευθείας χρηματοδότηση από την Ε.Ε., αλλά και τα Μέσα Ειδικής Στήριξης που αφορούν Κοινοτικές Πρωτοβουλίες που συνεχίζονται από την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο (2007-2013).

5.1 ΕΣΠΑ 2014 - 2020

Το νέο ΕΣΠΑ 2014 – 2020 αποτελείται από 13 Περιφερειακά (1.ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, 2.ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας, 3.ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας, 4.ΠΕΠ Ηπείρου, 5.ΠΕΠ Θεσσαλίας, 6.ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας, 7.ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, 8.ΠΕΠ Πελοποννήσου, 9.ΠΕΠ Ιονίων Νήσων, 10.ΠΕΠ Αττικής, 11.ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου, 12.ΠΕΠ Κρήτης, 13.ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου) και 7 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (1.ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία», 2.ΕΠ»Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη», 3.ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», 4.ΕΠ «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα», 5.ΕΠ «Τεχνική Βοήθεια», 6.ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη», 7. ΕΠ «Αλιείας & Θάλασσας»).

Βασική επιδίωξη είναι να χρηματοδοτηθούν έργα που θα προάγουν την ανταγωνιστικότητα, την καινοτομία και την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων της χώρας, συμπεριλαμβανομένων αυτών του πρωτογενή τομέα. Τα χρήματα του νέου ΕΣΠΑ θα κατευθυνθούν στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

Τα μέτρα και οι μεταρρυθμίσεις που θα πραγματοποιηθούν εντός και εκτός του πλαισίου του ΕΣΠΑ 2014-2020 επιδιώκεται να οδηγήσουν σε:

- αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και της απασχόλησης
- μείωση της ανεργίας,
- αύξηση της ολικής παραγωγικότητας,
- μείωση της εξάρτησης της οικονομίας από την εσωτερική κατανάλωση,
- βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του ισοζυγίου εμπορικών συναλλαγών,
- προστασία/ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και βελτίωση της ποιότητας ζωής,

- μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και χωρικών ανισοτήτων και
- άμεσο και ορατό εκσυγχρονισμό του κράτους με την προώθηση του συνόλου των απαραίτητων διαρθρωτικών αλλαγών σε όλους τους τομείς.

Οι κλάδοι στους οποίους θα δοθεί προτεραιότητα και αναμένεται να έχουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην οικονομική μεγέθυνση είναι η βιομηχανία, ο τουρισμός, η ενέργεια και το αγρο-διατροφικό σύστημα. Άλλοι τομείς με ανοδική πορεία, όπως η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη, οι υδατοκαλλιέργειες, οι εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας, η δημιουργική αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και η σύγχρονη ελληνική δημιουργία, η φαρμακευτική βιομηχανία, η πληροφορική και οι επικοινωνίες, η διαχείριση των απορριμμάτων, το εμπόριο και οι υπηρεσίες εμπορευματικών μεταφορών επιδιώκεται επίσης να συμμετέχουν διακριτά στην ανάπτυξη. Ομοίως, η εκπαίδευση και η διαρκής κατάρτιση αποτελούν εργαλεία μεταφοράς και διάχυσης γνώσεων και δεξιοτήτων, προσαρμογής στις απαιτήσεις του παγκόσμιου ανταγωνισμού και διαρκούς αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού. Τέλος, μια αποτελεσματική και αποδοτική δημόσια διοίκηση, βασισμένη στις νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, θα στηρίξει σε σημαντικό βαθμό τη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας προς το νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα.

Σε ό,τι αφορά τους υπό εξέταση Δήμους ειδική μνεία πρέπει να γίνει σε δύο συγκεκριμένα τομειακά επιχειρησιακά Προγράμματα:

5.1.1 Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

Βασικές αρχές της αγροτικής ανάπτυξης την περίοδο 2014-2020 αποτελούν η οικονομική και περιβαλλοντική αειφορία, η προώθηση της κοινωνίας της γνώσης ως δομικού στοιχείου της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, η εξωστρέφεια, η απασχόληση και η κοινωνική συνοχή.

Βάσει των ανωτέρω, το όραμα για την αγροτική ανάπτυξη είναι η ολοκληρωμένη ανάπτυξη και βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του αγροτικού χώρου, με βασικό όχημα την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού συστήματος και την ανάδειξη του πολυλειτουργικού χαρακτήρα των αγροτικών περιοχών. Η επίτευξη του οράματος για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του αγροτικού χώρου, συμβάλλει και στους τρεις στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, μέσω των τριών ενωσιακών στόχων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Η στρατηγική διαρθρώνεται γύρω από τρεις αλληλένδετους και συμπληρωματικούς στόχους, που προσβλέπουν στην άμβλυνση των επιπτώσεων της μακροχρόνιας ύφεσης, λόγω της υφιστάμενης οικονομικής κρίσης και την επίτευξη των γενικότερων δεσμεύσεων, που έχει αναλάβει η χώρα για την δημοσιονομική εξυγίανση και την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, ως ακολούθως:

– Δημιουργία ενός ισχυρού, ανταγωνιστικού και βιώσιμου αγρο-διατροφικού συστήματος.

_ Προαγωγή της αειφορίας του αγροδιατροφικού συστήματος και των αγροτικών περιοχών.

_ Δημιουργία Βιώσιμων και Πολύ-λειτουργικών αγροτικών περιοχών.

Περιοχές εφαρμογής του προγράμματος είναι οι αγροτικές περιοχές, ήτοι οι 52 από τους 54 Νομούς της Ελλάδας, εξαιρουμένων των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης. Οι «αγροτικές περιοχές» καλύπτουν το 94,3% της Ελληνικής επικράτειας (82,2% αγροτικές και 12,1% ενδιάμεσες) και κατοικεί σε αυτές περίπου το ήμισυ του πληθυσμού της χώρας (54,5%).

Επισημαίνεται ότι και στους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, που χαρακτηρίζονται ως αστικές περιοχές, υπάρχουν αγροτικές περιοχές με σημαντική πρωτογενή παραγωγή, οι οποίες θα είναι επιλέξιμες για ορισμένες παρεμβάσεις του ΠΑΑ 2014-2020.

Συνεπώς, η πλειοψηφία των μέτρων του προγράμματος εφαρμόζονται στο σύνολο της χώρας. Σημειώνεται ότι για τα μέτρα 6.2 και 6.3 (σχετικά με την εκκίνηση μη γεωργικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων αντίστοιχα) και τα υπομέτρα 7.6 (σχετικά με μελέτες και δράσεις για ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς σε αγροτικά οικοσυστήματα) η περιοχή παρέμβασης αφορά σε Τοπικές ή Δημοτικές Κοινότητες με μόνιμο πληθυσμό έως και 5.000 κατοίκους.

Το μέτρο 19 (LEADER) εφαρμόζεται σε αγροτικές περιοχές, έτσι όπως ορίζονται σύμφωνα με τη νέα Τυπολογία της ΕΕ σε επίπεδο Νομού - NUTS3 (Νομοί κυρίαρχα ή ενδιάμεσα αγροτικοί), συμπεριλαμβανομένου του Νομού Θεσσαλονίκης και των Δήμων Νήσων του Νομού Αττικής.

Οι περιοχές αυτές έχουν τα ακόλουθα χωρικά χαρακτηριστικά:

_ Προτείνονται μέσω της «από κάτω προς τα επάνω» προσέγγισης. Τα εταιρικά σχήματα καθώς και οι περιοχές εφαρμογής θα πρέπει να αποτελούν προϊόν διαβούλευσης με τους αντιπροσωπευτικούς φορείς της περιοχής και της προτεινόμενης στρατηγικής και τον τοπικό πληθυσμό.

_ Ο πληθυσμός της περιοχής παρέμβασης να κυμαίνεται μεταξύ 10.000 και 150.000 κατοίκους.

_ Να αποτελούνται από τοπικές/δημοτικές κοινότητες των όποιων ο συνολικός μόνιμος πληθυσμός ή ο μόνιμος πληθυσμός των εκτός σχεδίου περιοχών είναι μικρότερος των 15.000 κατοίκων με εξαίρεση τα μικρά νησιά στα όποια δεν ισχύει ο ανωτέρω πληθυσμιακός περιορισμός.

Οι θεματικές κατευθύνσεις ενδεικτικά μπορούν να αφορούν τα παρακάτω:

_ Την υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, και την ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας

_ Την υλοποίηση κοινωνικών δράσεων για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής

_ Την ενίσχυση δράσεων και παρεμβάσεων για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή

- _ Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού
- _ Την ενίσχυση της καινοτομίας και των καινοτόμων παρεμβάσεων
- _ Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και κυρίως του αγροδιατροφικού τομέα.
- _ Την εισαγωγή πρακτικών για την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής.

Ως προς την προτεινόμενη περιοχή θα αξιολογηθούν στοιχεία όπως δημογραφικά χαρακτηριστικά, χαρακτηριστικά απασχόλησης, η συμμετοχή περιοχών ειδικού ενδιαφέροντος και αναγκών.

Ως προς την εταιρική σχέση και την οργανωτική δομή της Ο.Τ.Δ. θα ληφθούν υπόψη η αντιπροσωπευτικότητα της εταιρικής σχέσης, η οικονομική επιφάνεια και η ετοιμότητα υλοποίησης.

Συνολικά θα επιλεγούν κατά μέγιστο αριθμό 50 περιοχές για την εφαρμογή του συγκεκριμένου μέτρου, οι οποίες συνολικά μπορούν να καλύπτουν έκταση ίση έως και το 100% των επιλέξιμων περιοχών παρέμβασης LEADER.

Οι προτεραιότητες του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, βάσει των οποίων έχουν σχεδιαστεί τα Μέτρα και Υπο-μέτρα (ή δράσεις), είναι οι ακόλουθες:

- _ Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας του πρωτογενή τομέα,
- _ Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας
- _ Ενίσχυση της αξίας αλυσίδας των εγχώριων αγροτικών προϊόντων
- _ Προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και η αντιμετώπιση ή/και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
- _ Ενίσχυση του κοινωνικού ιστού στις αγροτικές περιοχές

Οι ανωτέρω επιλογές διατρέχονται οριζόντια από

- _ την εισαγωγή της καινοτομίας και των αποτελεσμάτων της γεωργικής έρευνας,
- _ την προστασία των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος σε όλες τις διαδικασίες (παραγωγικές, διαχείρισης)
- _ τις αναγκαίες υποστηρικτικές επιλογές της μεταφοράς γνώσης και της παροχής εξειδικευμένων συμβουλών.

Τα μέτρα του Προγράμματος, 17 συνολικά, ικανοποιούν μία ή περισσότερες από τις προτεραιότητες ή όλες τις προτεραιότητες.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα μέτρα και τα υπο-μέτρα ή δράσεις του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, οι δικαιούχοι της κάθε δράσης και τα συνολικά ποσά που θα διατεθούν ανά Μέτρο.

Οι Δήμοι, είναι δικαιούχοι στα ακόλουθα Μέτρα:

- _ στο Μέτρο 4 και ειδικότερα στο υπό-μέτρο 4.3. «Υποδομές που σχετίζονται με την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή της γεωργίας και της δασοπονίας»,
- _ στο Μέτρο 7, υπό-μέτρα 7.1. και 7.6. «βασικές υποδομές και υπηρεσίες για τις αγροτικές περιοχές»
- _ στο μέτρο 19 «Στήριξη της τοπικής ανάπτυξης LEADER (ΤΑΠΤοΚ)»,
- _ στο Μέτρο 8 «Επενδύσεις στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών», υπο-μέτρο 8.3. «Πρόληψη ζημιών σε δάση από δασικές πυρκαγιές και φυσικές καταστροφές»

Ο εκτιμώμενος προϋπολογισμός του Μέρους 4 ανέρχεται σε 540 εκ. €, του Μέρους 7 σε 1,2 εκ. € και του Μέρους 19 σε 400 εκ. €.

Τέλος, σημειώνεται ότι στο Μέτρο 2 προβλέπεται η συμβουλευτική υποστήριξη των αγροτών μέσω ειδικού μηχανισμού υποστήριξης. Το μέτρο αυτό είναι σκόπιμο να αξιοποιηθεί από την Τοπική Αυτοδιοίκηση για την αναβάθμιση των Γραφείων Αγροτικής Ανάπτυξης των Δήμων.

Ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, ανά Μέτρο, είναι οι ακόλουθες:

Μέτρο 4.3.1: Υποδομές εγγείων βελτιώσεων

Το Μέτρο στηρίζει την υλοποίηση τεχνικών έργων και των αντίστοιχων συνοδευτικών μελετών τους όπως:

- _ εκσυγχρονισμός των υπαρχόντων δικτύων άρδευσης καθώς και των σχετικών υποστηρικτικών τους υποδομών,
- _ ανακαίνιση και αντικατάσταση ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού
- _ ταμείωση νερού και συνοδά αρδευτικά δίκτυα
- _ τεχνητός εμπλουτισμός
- _ χρήση ανακυκλωμένων υδάτων
- _ εγκαταστάσεις υδρομετρητών

Μέτρο 4.3.2: Έργα αναδασμών

- _ Μελέτες απαραίτητες για τη διενέργεια των αναδασμών ή των στοιχειωδών παράλληλων έργων αυτών
- _ Δαπάνες που αφορούν την κατασκευή των συνοδών αποστραγγιστικών έργων και του απαραίτητου αγροτικού δικτύου καθώς και οδών πρόσβασης στα νέα τεμάχια που θα δημιουργηθούν.
- _ Δαπάνες αρχαιολογίας και μεταφοράς δικτύων

Μέτρο 4.3.2: Διάνοιξη και βελτίωση δασικού οδικού δικτύου

- _ Μελέτες και Έργα Διάνοιξης νέων δασικών οδών σε δάση και δασικές εκτάσεις, έργα βελτίωσης του υπάρχοντος δασικού οδικού δικτύου, συνοδά αυτών έργα καθώς και υποδομές μετατόπισης μεταφοράς δασικών προϊόντων.

Μέτρο 4.3.2: Αγροτική οδοποιία

- _ Δαπάνες για τη μελέτη και κατασκευή ή κατασκευή [συμπεριλαμβανομένων και των άλλων δαπανών, που απαιτούνται όπως απαλλοτριώσεις, μεταφοράς δικτύων Οργανισμών Κοινής Ωφελείας (ΟΚΩ)] του έργου και δαπάνες αρχαιολογικών εργασιών.

Μέτρο 7.1: Εκπόνηση μελετών προστατευόμενων περιοχών

- _ Εκπόνηση Θεματικών Σχεδίων Διαχείρισης για τον Τομέα της Γεωργίας (συμπεριλαμβανομένης της κτηνοτροφίας) σε προστατευόμενες περιοχές, ήτοι περιοχές του δικτύου NATURA 2000 (ή Εθνικά πάρκα στα οποία έχουν ενταχθεί οι περιοχές NATURA με τις περιφερειακές ζώνες αυτών), οι οποίες περιλαμβάνουν σημαντικές εκτάσεις με γεωργική χρήση (καλλιεργούμενες εκτάσεις και βοσκότοποι). Σκοπός είναι η προώθηση της αειφόρου διαχείρισης των γεωργικών εκτάσεων που βρίσκονται στις περιοχές αυτές και ο σχεδιασμός εξειδικευμένων δράσεων και γεωργικών πρακτικών που προωθούν τη διατήρηση και προστασία της βιοποικιλότητας και που θα οδηγήσουν στην τήρηση δεσμεύσεων (υποχρεωτικού ή εθελοντικού χαρακτήρα) από τους γεωργούς.

Μέτρο 7.6: Στήριξη για μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της φυσικής κληρονομιάς των χωριών, των αγροτικών τοπίων και των τόπων υψηλής φυσικής αξίας, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κοινωνικοοικονομικών πτυχών και των δράσεων περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης

- _ Αφορά στη μελέτη μαζί με την υλοποίηση δράσεων (υποβολή ολοκληρωμένων προτάσεων) για την προστασία της φυσικής κληρονομιάς και των φυσικών πόρων σε αγροτικά οικοσυστήματα και σε τοπικό επίπεδο, επικεντρώνοντας σε γεωργικές εκτάσεις με ιδιαίτερη αξία όπως Γεωργική Γη Υψηλής Φυσικής Αξίας (HNV). Πρόκειται για τοπικής εμβέλειας και μικρής κλίμακας παρέμβαση και αφορά

περιοχές μικρού μεγέθους (για παράδειγμα εντοπισμένες ενότητες παραδοσιακών καλλιεργειών, μικρούς νησιωτικούς υγροτόπους, ορεινά τοπικά οικοσυστήματα) και οικισμούς μέχρι και 5.000 κατοίκους. Επιδίωξη είναι να συνεισφέρει στη συναίνεση των τοπικών κοινωνιών για ανάληψη τέτοιων δράσεων και ειδικά στην ενθάρρυνση και τη δικτύωση των γεωργών για την υιοθέτηση «φιλικών» γεωργικών πρακτικών, όπως τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα. Περιλαμβάνει τη μελέτη μαζί με την υλοποίηση δράσεων για την αειφορική διαχείριση αγροτικών οικοσυστημάτων σε τοπικό επίπεδο και συγκεκριμένα: α) την εκπόνηση τοπικής μελέτης για τη διαχείριση των τοπικών αγροτικών οικοσυστημάτων (συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής τοπικών γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων) μαζί με σχετικό πρόγραμμα υλοποίησης προτεινόμενων δράσεων β) την υλοποίηση δράσεων ευαισθητοποίησης και δικτύωσης για τα περιβαλλοντικά μέτρα (π.χ. γεωργών) και ενδεχομένως τη δημιουργία μικρών υποδομών για τη την αποκατάσταση και τη βελτίωση της βιοποικιλότητας και της οικολογικής αξίας των γεωργικών οικοσυστημάτων (όπως φυτεύσεις και δημιουργία - διατήρηση φυτοφρακτών, τεχνικά έργα προστασίας/διευθέτησης εδάφους ή υδάτων συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης σχετικών υποδομών «παραδοσιακού χαρακτήρα» π.χ. ξερολιθιές - αλώνια - γούρνες, καθαρισμός και αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων και υδατικών συστημάτων, διαμόρφωση λοιπών «πράσινων» υποδομών, δημιουργία φωλιών και καταφυγίων για άγρια πανίδα κ.λπ.).

Μέτρο 19: Υπομέτρο 19.2 Στήριξη υλοποίησης δράσεων των στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD/LEADER)

Στο συγκεκριμένο υπομέτρο δίνεται η δυνατότητα υλοποίησης επενδύσεων δημόσιου χαρακτήρα με σκοπό την επίτευξη του σημαντικότερου μέρους των στόχων των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης.

Το σύνολο των έργων θα πρέπει να είναι σύμφωνο με τα όσα προβλέπονται στη στρατηγική και το τοπικό πρόγραμμα και να απευθύνονται στο σύνολο του τοπικού πληθυσμού.

Ενδεικτικές κατηγορίες έργων:

– Βελτίωση (συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής αναβάθμισης), αποκατάσταση και επέκταση δημόσιων κτηρίων για κοινωφελή χρήση, για δραστηριότητες όπως διενέργεια εκδηλώσεων, άθληση, εκπαίδευση (μουσεία, εκθετήρια, βιβλιοθήκες κ.λπ.), η δημιουργία πολυχώρων, η στέγαση υπηρεσιών ή/και τοπικών επαγγελματιών με σκοπό την επίδειξη και πώληση τοπικών προϊόντων.

– Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση πολιτιστικών χαρακτηριστικών της υπαίθρου.

– Έργα υποδομών ή υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού.

– Έργα δημιουργίας, ανάπτυξης ή βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών αναψυχής, πολιτισμού, καθώς και ενέργειες ανάδειξης και προβολής για την αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής.

– Έργα που στοχεύουν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών.

Εκτός των ανωτέρω κατηγοριών έργων, στο πλαίσιο της πρότασης της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης, οι Δήμοι καλούνται να προτείνουν επιπλέον δράσεις με σκοπό την επίτευξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης ανάπτυξης της περιοχής εφαρμογής. Οι επιπλέον δράσεις οι οποίες θα προταθούν θα πρέπει να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής και να είναι σύμφωνες με την επιλεξιμότητα του ΕΓΤΑΑ.

Εκχωρήσεις από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης στα Π.Ε.Π.

Από το Τομεακό Πρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης εκχωρείται η διαχείριση άνω του 30% των πόρων του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης. Το σύνολο του προϋπολογισμού των δράσεων αναδασμού, αγροτικής και δασικής οδοποιίας, θα εκχωρηθεί στις Περιφέρειες καθώς επίσης και το σύνολο των εγγειοβελτιωτικών έργων με προϋπολογισμό μέχρι 2,2 εκ €.

Επίσης θα εκχωρηθεί η διαχείριση του προγράμματος LEADER.

5.1.2 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020

Το ΕΠΑΛΘ 2014-2020 αξιοποιώντας τους πόρους του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), θα συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», στην επίτευξη των στόχων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) και της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής (ΟΘΠ).

Οι βασικές στρατηγικές επιλογές της χώρας για την ενίσχυση του τομέα της αλιείας στοχεύουν:

- _ στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης των προϊόντων τους,
- _ στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.

Το αναπτυξιακό όραμα που τίθεται για την αλιεία στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 είναι: «Η βιώσιμη ανάπτυξη του τομέα της αλιείας στην κατεύθυνση ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, προστασίας του περιβάλλοντος και διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής».

Η δομή του ΕΠΑΛΘ 2014-2020 αναπροσαρμόζεται γύρω από τις έξι βασικές προτεραιότητες της Ένωσης για την ανάπτυξη της αλιείας, έναντι των πέντε αξόνων της παρούσας προγραμματικής περιόδου, γεγονός που συνεπάγεται αύξηση της συγκέντρωσης των εθνικών και κοινοτικών πόρων γύρω από προτεραιότητες που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες προκλήσεις και προβλήματα. Οι έξι προτεραιότητες για την ανάπτυξη της αλιείας είναι οι ακόλουθες:

Α.Π.	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ
A.Π.1	Προώθηση περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους, καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση αλιείας	186.200.000
A.Π.2	Προώθηση περιβαλλοντικά βιώσιμης, αποδοτικής ως προς τους πόρους καινοτόμου, ανταγωνιστικής και βασιζόμενης στη γνώση υδατοκαλλιέργειας	89.758.782
A.Π.3	Ενίσχυση της εφαρμογής της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής	92.088.225
A.Π.4	Αύξηση της απασχόλησης και της εδαφικής συνοχής	54.117.647
A.Π.5	Ενίσχυση της εμπορίας και μεταποίηση	78.227.020
A.Π.6	Ενίσχυση της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής	5.927.413
	Τεχνική Βοήθεια	17.037.218
		523.356.305

Η προτεραιότητα 4: Αύξηση της απασχόλησης κι της εδαφικής συνοχής θα υλοποιηθεί μέσω Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ - LEADER).

5.2 Λοιπά Ευρωπαϊκά Προγράμματα

Το Πρόγραμμα Διαπεριφερειακής Συνεργασίας «INTERREG EUROPE 2014-2020» διαρθρώνεται σε 4 άξονες:

1. Έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία
2. Ανταγωνιστικότητα μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
3. Οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα
4. Περιβάλλον και προαγωγή αποδοτικής χρήσης πόρων

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα URBACT, για την Προώθηση ολοκληρωμένης και βιώσιμης αστικής ανάπτυξης στην Ευρώπη. Στόχος είναι να: α) βελτιώσει τις ικανότητες των πόλεων να διαχειρίζονται βιώσιμες αστικές πολιτικές και πρακτικές με ολοκληρωμένο και συμμετοχικό τρόπο β) βελτιώσει το σχεδιασμό ολοκληρωμένων κ βιώσιμων αστικών πολιτικών κ τοπικών σχεδίων δράσης, γ) βελτιώσει την εφαρμογή ολοκληρωμένων κ βιώσιμων αστικών πολιτικών κ τοπικών σχεδίων δράσης, δ) κάνει δυνατή την πρόσβαση σε γνώσεις σε όλους τους αρμοδίους που λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με την αστική ανάπτυξη.

Οι πόροι όμως δεν εξαντλούνται μόνο στα Εθνικά Προγράμματα, και τα Προγράμματα διμερούς συνεργασίας και Πολυμερούς συνεργασίας, αλλά υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες και σε προγράμματα που χρηματοδοτούνται απευθείας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τέτοια προγράμματα είναι:

 HORIZON 2020. Το πρόγραμμα Horizon 2020 (Ορίζοντας 2020) τέθηκε σε εφαρμογή το 2014 σε συνέχεια του προγράμματος Intelligent Energy-Europe και συγκεντρώνει όλα τα ερευνητικά Προγράμματα της Νέας Προγραμματικής Περιόδου. Το Horizon 2020 είναι το χρηματοδοτικό μέσο που στηρίζει την εφαρμογή της Innovation Union, μιας εμβληματικής πρωτοβουλίας στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 που έχει ως στόχο τη διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης σε παγκόσμιο επίπεδο. Το Horizon 2020, ένα πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας 80 δις ευρώ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα εστιάζει στην επιστημονική αριστεία, στη βιομηχανική υπεροχή και στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων.

Πρόγραμμα LIFE+ για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα, για την ανάπτυξη και την εφαρμογή καινοτόμων τρόπων για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη.

 Creative Europe το οποίο διασφαλίζει και προωθεί την πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία και ενισχύει την ανταγωνιστικότητα του πολιτιστικού και του δημιουργικού τομέα

✚ **Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (EaSI), 2014-2020**, ένα χρηματοδοτικό μέσο ευρωπαϊκής κλίμακας, το οποίο διαχειρίζεται άμεσα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σκοπό τη στήριξη της απασχόλησης, της κοινωνικής πολιτικής και της εργασιακής κινητικότητας σε ολόκληρη την ΕΕ.

✚ **Erasmus+ 2014-2020**, το νέο πρόγραμμα της ΕΕ για την Εκπαίδευση, την Κατάρτιση, τη Νεολαία, και τον Αθλητισμό, στοχεύει στη βελτίωση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας, καθώς και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας.

✚ **Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Ανταγωνιστικότητα των Επιχειρήσεων και τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (COSME, 2014-2020)**. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων της ΕΕ, στην ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος και στην προαγωγή της δημιουργίας και ανάπτυξης ΜΜΕ. Το εν λόγω πρόγραμμα απευθύνεται σε επιχειρηματίες που ενδιαφέρονται για χρηματοδότηση της εταιρείας τους, σε πολίτες που ενδιαφέρονται να ιδρύσουν ή να αναπτύξουν μια επιχείρηση, αλλά και σε κρατικές αρχές που διαμορφώνουν ή εφαρμόζουν σχετικές πολιτικές.

✚ **Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Ευρώπη για τους Πολίτες, 2014- 2020**, το οποίο αποβλέπει στο να βοηθήσει τους πολίτες να κατανοήσουν την Ένωση, την ιστορία και την πολυμορφία της, να προωθήσει την ευρωπαϊκή ιθαγένεια και να βελτιώσει τις συνθήκες για τη συμμετοχή των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά, σε επίπεδο Ένωσης.

✚ **Το 3ο Πρόγραμμα Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Υγείας για την περίοδο 2014-2020**. Το πρόγραμμα «Υγεία για την ανάπτυξη» (2014-2020) αποτελεί το τρίτο πολυετές πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Βοηθά/στηρίζει τα κράτη μέλη με στόχο:

- την υλοποίηση των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων προκειμένου να καταστούν τα συστήματα υγείας καινοτόμα και βιώσιμα
- τη βελτίωση της πρόσβασης σε καλύτερη και ασφαλέστερη υγειονομική περίθαλψη
- την προαγωγή της καλής υγείας των Ευρωπαίων πολιτών και την πρόληψη των νόσων
- την προστασία των πολιτών της ΕΕ από διασυνοριακές απειλές.

✚ **Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα ‘Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια, 2014-2020’**, για την υλοποίηση διακρατικών έργων πρόληψης και καταπολέμησης του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, της ομοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας.

✚ **Το Πρόγραμμα ELENA** – Ευρωπαϊκή βοήθεια για τοπικά ενεργειακά προγράμματα - είναι ένας μηχανισμός που παρέχει επιδοτήσεις για τεχνική βοήθεια. Το ευρύ φάσμα επιλέξιμων μέτρων για την εν λόγω οικονομική υποστήριξη περιλαμβάνει: μελέτες σκοπιμότητας και αγοράς,

διάθρωση επενδυτικών προγραμμάτων, επιχειρησιακά σχέδια, ενεργειακούς ελέγχους, προετοιμασία διαδικασιών πρόσκλησης για την υποβολή προσφορών και συμβατικών διακανονισμών και ανάθεση της διαχείρισης των επενδυτικών προγραμμάτων σε νεοπροσληφθέν προσωπικό.

5.3 Μέσα ειδικής στήριξης Δήμων

Πλέον των ανωτέρω Προγραμμάτων χρηματοδοτικές ευκαιρίες προσφέρονται και μέσω των Μέσων Ειδικής Στήριξης. Τέσσερις κοινές πρωτοβουλίες αναπτύχθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση περιφερειακής πολιτικής), σε συνεργασία με τον όμιλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2007-2013 και θα συνεχίσουν την λειτουργία τους προκειμένου η πολιτική συνοχής να καταστεί πιο αποδοτική και βιώσιμη. Δύο από αυτές αφορούν την προώθηση μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής (Jeremie και Jessica), ενώ οι άλλες δύο (Jaspers και Jasmine) λειτουργούν ως μέσα παροχής τεχνικής βοήθειας.

Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη

Στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής και με οδηγό τον κεντρικό στόχο του αναπτυξιακού σχεδίου για την Ελλάδα του 2020, η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη, καλείται να συμπληρώσει και να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από την άσκηση των τομεακών πολιτικών και των προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης.

Για το σκοπό αυτό επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων σε ορισμένο χωρικό επίπεδο, εκεί δηλαδή όπου εκδηλώνονται οι ανισότητες, δρουν οι μακροπρόθεσμοι παράγοντες δημιουργίας τους και υπάρχει το ενδογενές δυναμικό για την αντιστροφή τους.

Εργαλεία υλοποίησης της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης είναι:

1. Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) αποτελούν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων χωρικών ενοτήτων. Οι περιοχές αυτές, είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο.

Οι "Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις" θα χρηματοδοτηθούν μέσω των ΠΕΠ και μέσω πόρων που θα διαθέσουν στις Περιφέρειες –ενδεικτικά και όχι αποκλειστικά- τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία».

Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών θα γίνει στο πλαίσιο διαβούλευσης περιφερειακών και εθνικών αρχών, με κριτήρια που θα αφορούν στην καταλληλότητα της στρατηγικής για κάθε "Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση", στη συμβολή τους στην βέλτιστη επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, στη διαχειριστική επάρκεια, την τεχνική ετοιμότητα και την ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα.

2. Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ)

Η Τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία Τοπικών κοινοτήτων είναι βασισμένη στην προσέγγιση LEADER είναι μια μέθοδος σχεδιασμού και υλοποίησης Τοπικών Στρατηγικών «από κάτω προς τα επάνω», με την συμμετοχή των εταίρων σε τοπικό επίπεδο.

Οι κύριες προκλήσεις και οι στόχοι για την Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων αν και διακρίνονται ανάλογα με το χώρο εφαρμογής, έχουν ως κοινό τόπο την προώθηση της τοπικής, συμμετοχής και πρωτοβουλίας, τόσο στη φάση του σχεδιασμού όσο και στην υλοποίηση των παρεμβάσεων.

Στον αγροτικό χώρο και στις περιοχές που στηρίζονται στις αλιευτικές δραστηριότητες, ως προκλήσεις αναδεικνύονται, η παραγωγική ανασυγκρότηση και η βελτίωση του αγροτικού χώρου με στόχο την καλύτερη ποιότητα ζωής και την ενίσχυση των τάσεων επιστροφής στην ύπαιθρο. Παράλληλα, η ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων σε συνδυασμό με την καταπολέμηση συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, η διαφοροποίηση της αγροτικής και της αλιευτικής οικονομίας και η διασύνδεση με τις υπηρεσίες τουρισμού και πολιτισμού αποτελούν στόχους των αντίστοιχων πολιτικών.

Στον αστικό χώρο οι προκλήσεις αφορούν στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, στην καταπολέμηση των ανισοτήτων, της αστικής φτώχειας και του αποκλεισμού και στην αντιστροφή της πολύπλευρης υποβάθμισης των αστικών περιοχών, μέσα από τη στοχευμένη αποκατάσταση του οικονομικού ιστού, την ανάπλαση του αστικού περιβάλλοντος και τη διευκόλυνση της μετάβασης σε οικονομία και κοινωνία αποδοτικής χρήσης των πόρων

Οι θεματικοί στόχοι, των Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ., τόσο στον αγροτικό χώρο όσο και στον αστικό χώρο, είναι οι ακόλουθοι:

- _ Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας
- _ Βελτίωση ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ
- _ Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση αποδοτικής χρήσης πόρων
- _ Προώθηση βιώσιμων μεταφορών και άρση εμποδίων στις υποδομές δικτύων

_ Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού

_ Επένδυση στην εκπαίδευση, στην απόκτηση δεξιοτήτων και στην δια βίου μάθηση

_ Βελτίωση της πρόσβασης σε ΤΠΕ, της χρήσης και ποιότητάς τους

_ Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας, που αποτελεί και την κύρια θεματική προτεραιότητα για τον αστικό χώρο (ιδιαίτερα τις περιοχές μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων).

Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση, τις τάσεις χωρικής ανάπτυξης της χώρας και σύμφωνα με τις επιλογές της ορισθείσας, ανά περίπτωση, στρατηγικής ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, προτείνεται η εφαρμογή Τ.Α.Π.Τ.Ο.Κ. σε τρεις κατηγορίες χωρικών τύπων:

_ Υπο περιφερειακές, ή και διαπεριφερειακές κατεξοχήν αγροτικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις,

_ Αστικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις,

_ Περιοχές όπου η σύνδεση αστικού κέντρου και περιμετρικού αγροτικού χώρου είναι ιδιαίτερα σημαντική ή προβληματική

Στις παρεμβάσεις Τ.Α.Π.Τ.Ο.Κ. στις αγροτικές περιοχές προγραμματίζεται κατ' ελάχιστον 5% των πόρων του ΕΓΤΑΑ, με δυνατότητα παρέμβασης και άλλων Ταμείων. Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ολοκληρωμένες Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης που θα υποβάλουν οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ).

Στον αγροτικό χώρο η χρηματοδότηση θα προέρχεται κυρίως από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης μέσω του μέτρου 19 (LEADER). Συνολικά εκτιμάται ότι θα επιλεγούν κατά μέγιστο αριθμό 52 περιοχές για την εφαρμογή του συγκεκριμένου μέτρου.

Η αξιοποίηση της πολύχρονης εμπειρίας των Ομάδων Τοπικής Δράσης LEADER, είτε για τη βελτίωση των υφιστάμενων δομών είτε για τη δημιουργία νέων σχημάτων, μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη. Η τοπική διαχείριση, η άμεση καταβολή των ενισχύσεων, οι συμμετοχικές διαδικασίες, και η ενίσχυση της εταιρικής σχέσης προδιαγράφουν θετικά την προοπτική τους.

5.4 Διαχειριστική Επάρκεια Δήμων

Η διασφάλιση της διαχειριστικής ικανότητας των δικαιούχων, κατά την περίοδο 2014-2020 αποτελεί κανονιστική υποχρέωση σύμφωνα με το άρθρο 125, παρ. 3δ του Καν. (ΕΕ) αρ. 1303/2013 (Κανονισμός Κοινών Διατάξεων).

Σύμφωνα, επίσης, με το άρθρο 50 του ν. 4314/2014:

«Η αρχική εκτίμηση της διοικητικής, χρηματοοικονομικής και επιχειρησιακής ικανότητας του δικαιούχου διενεργείται από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή κατά τη διαδικασία αξιολόγησης της εκάστοτε πράξης και πριν την επιλογή της για χρηματοδότηση από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Για το σκοπό αυτό ο δικαιούχος οφείλει, τόσο κατά τη διαδικασία επιλογής όσο και κατά τη διάρκεια υλοποίησης και έως την ολοκλήρωση των πράξεων για τις οποίες κρίθηκε αρχικά επαρκής, να αποδεικνύει τη διοικητική, χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή επάρκειά του και να προσκομίζει όλα τα απαραίτητα στοιχεία όπως αυτά αποτυπώνονται στις διαδικασίες και τα τυποποιημένα έντυπα του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου».

Για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 δεν απαιτείται να έχει ήδη αποκτήσει έγγραφο ή πιστοποιητικό διαχειριστικής επάρκειας πριν την υποβολή αίτησης χρηματοδότησης (όπως ίσχυε κατά την ΠΠ 2007-2013).

Αναλυτικότερα, ανά κριτήριο αξιολογούνται τα ακόλουθα:

Διοικητική Ικανότητα

Η διοικητική ικανότητα θα αξιολογείται με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

A1. Επάρκεια της οργανωτικής δομής ή/και των εμπλεκόμενων υπηρεσιών που θα συμμετέχουν στην υλοποίηση της προτεινόμενης πράξης

A2. Εφαρμογή διαδικασιών διαχείρισης και υλοποίησης έργων.

Ο δικαιούχος υποβάλλει εγχειρίδιο με την αποτύπωση των διαδικασιών που έχει θεσπίσει/εφαρμόζει για τη διοίκηση και διαχείριση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της πράξης.

Επιχειρησιακή ικανότητα

Η επιχειρησιακή ικανότητα του δικαιούχου συνδέεται με την συγκεκριμένη προτεινόμενη πράξη και δύναται να αξιολογηθεί βάση τα παρακάτω κριτήρια:

B1. Επάρκεια της ομάδας έργου που θα υλοποιήσει την πράξη

B2. Εμπειρία του δικαιούχου στην υλοποίηση συναφών έργων

Γ. Χρηματοοικονομική ικανότητα

Υλοποίηση έργων από «αδύναμους δικαιούχους»

Στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 ένας «αδύναμος» δικαιούχος μπορεί να μεταβιβάσει την αρμοδιότητα εκτέλεσης συγκεκριμένης πράξης σε άλλο δικαιούχο (υποκατάσταση ως δικαιούχος) με Προγραμματικές Συμβάσεις, που προβλέπονται ήδη στην υφιστάμενη νομοθεσία π.χ. με αξιοποίηση του άρθρου 100 του ν. 3852/2010.

Μπορούμε να διακρίνουμε τις παρακάτω περιπτώσεις:

1. Φορείς με μη συγκροτημένη τεχνική υπηρεσία, που προγραμματίζουν να υποβάλλουν πρόταση για πράξη με τεχνικό περιεχόμενο

Τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν μικροί νησιωτικοί ή απομακρυσμένοι ορεινοί δήμοι ή δημοτικές επιχειρήσεις (π.χ. ΔΕΥΑ) καθώς και κάποιοι ΦοΔΣΑ ή Λιμενικά Ταμεία. Οι φορείς αυτοί δεν είναι σε θέση να καλύψουν το κριτήριο της διοικητικής ικανότητας ή και της επιχειρησιακής ικανότητας, με τον τρόπο που αυτό ορίζεται, προκειμένου να προτείνουν την υλοποίηση έργων της αρμοδιότητάς τους.

Επομένως στην περίπτωση αυτή θα πρέπει έγκαιρα να κατευθυνθούν στις ακόλουθες προτεινόμενες λύσεις:

α. Μεταβίβαση της αρμοδιότητας του δικαιούχου σε άλλο φορέα μέσω Προγραμματικής Σύμβασης. Σ' αυτές τις περιπτώσεις π.χ. ένας μικρός δήμος που δε διαθέτει συγκροτημένη τεχνική υπηρεσία και έχει και αδυναμίες ή δε διαθέτει συγκροτημένη οικονομική υπηρεσία μπορεί να συμβληθεί με ικανό φορέα, έναντι των προϋποθέσεων που ισχύουν π.χ. με ένα Δήμο που καλύπτει τις απαιτήσεις του παρόντος Οδηγού ή με την οικεία Περιφέρεια μέσω προγραμματικής σύμβασης του άρθρου 100 του ν.3852/2010.

β. Αξιοποίηση τεχνικής υπηρεσίας άλλου φορέα με δικαιούχο τον αδύναμο φορέα, σύμφωνα με τη νομοθεσία.

Στις περιπτώσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το υφιστάμενο πλαίσιο συχνά παρέχει δυνατότητες υποστήριξης στην άσκηση αρμοδιοτήτων τους σε αδύναμους ΟΤΑ α' βαθμού από άλλους ΟΤΑ α' βαθμού ή την Περιφέρεια, αλλά οι δυνατότητες αυτές δεν οδηγούν σε μονοσήμαντες λύσεις. Πιο συγκεκριμένα (και πέραν της περίπτωσης της εφαρμογής του άρθρου 100 του ν. 3852/2010, που ήδη αναφέρθηκε), είναι εφαρμόσιμες οι δυνατότητες των άρθρων 99 (διαδημοτική ή διαβαθμιακή συνεργασία), 95, 204, 205 και 206 του ν.3852/2010.

2. Φορείς με συγκροτημένη τεχνική υπηρεσία, αλλά με διαπιστωμένες αδυναμίες στην επιχειρησιακή ικανότητα

Τέτοιες περιπτώσεις είναι πολύ συχνότερες σε μικρούς δήμους, ΔΕΥΑ, Λιμενικά Ταμεία κ.λπ. που όμως έχουν καταφέρει να συγκροτήσουν τεχνική υπηρεσία. Οι φορείς αυτοί είτε έχουν ελλείψεις σε βασικές ειδικότητες (π.χ. για ηλεκτρομηχανολογικές εργασίες) είτε ο αριθμός των έργων που επιβλέπουν ταυτόχρονα (από εθνικούς πόρους και από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα) προκαλεί σημαντική αδυναμία στην επαρκή επίβλεψη των έργων. Στις περιπτώσεις αυτές, ο φορέας, στο πεδίο της τεκμηρίωσης της επάρκειας της ομάδας έργου που θα υλοποιήσει την προτεινόμενη πράξη (βλ. σημείο 3.2.), θα πρέπει να περιλάβει τη διάγνωση της ανάγκης (π.χ. επίβλεψη ηλεκτρομηχανολογικών εργασιών) καθώς και την πρόβλεψη με την οποία θα ικανοποιήσει την ανάγκη. Οι εναλλακτικές δυνατότητες για την αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος είναι:

_ Η προσφυγή σε σύμβαση διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας με την οποία δεν θα ανατεθεί από τον υποστηριζόμενο φορέα (π.χ. μικρό δήμο) η υποκατάσταση της τεχνικής υπηρεσίας αλλά η υποστήριξή του με προσωπικό για την άσκηση της αρμοδιότητάς του. Με τον τρόπο αυτό δύναται να διατεθούν στελέχη του φορέα που αναλαμβάνει την υποστήριξη για την κάλυψη για συγκεκριμένο έργο της ανάγκης που έχει διαγνωστεί.

_ Η προσφυγή στην πρόσληψη εμπειρογνώμονα-τεχνικού συμβούλου, ή στην ανάθεση παροχής υπηρεσιών με ένταξη σχετικού υποέργου στην πράξη, σύμφωνα με τα άρθρα 38 και 9 του ν.3316/2005. Σύμφωνα με το άρθρο 39, η δυνατότητα προσφυγής στη λύση αυτή αφορά «σε περιπτώσεις ειδικών ή μεγάλων έργων υποδομής, ή έργων στα οποία εφαρμόζονται μη διαδεδομένες ειδικές μέθοδοι μελέτης και κατασκευής, ιδίως σε θέματα ασφάλειας ή αντιμετώπισης και αποτροπής κινδύνου», ενώ για την εφαρμογή της προβλέπεται συγκεκριμένη διαδικασία: Η αρμόδια Διευθύνουσα Υπηρεσία εισηγείται και η προϊσταμένη αρχή αποφασίζει μετά από σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου. Σύμφωνα με το άρθρο 9 συμβάσεις παροχής υπηρεσιών (για σύνταξη των τευχών δημόσιου διαγωνισμού ανάθεσης μελέτης ή υπηρεσίας, για τον έλεγχο και την επίβλεψη έργου ή μελέτης, για την υποστήριξη της υπηρεσίας στη διεξαγωγή ανάθεσης σύμβασης μελέτης, έργου ή υπηρεσίας, στην επίβλεψη ή έλεγχο μελέτης και στη διοίκηση ή επίβλεψη ή έλεγχο έργου) μπορούν να ανατίθενται από τον κύριο του έργου: α) σε έργα και υπηρεσίες συγχρηματοδοτούμενες από κοινοτικές πηγές χρηματοδότησης, όταν τούτο υπαγορεύεται από τους κανόνες διαχείρισης των κοινοτικών κονδυλίων ή β) σε κάθε περίπτωση αιτιολογημένης αδυναμίας των αναθετουσών αρχών να ανταποκριθούν στα καθήκοντα που αντιστοιχούν στις ανατιθέμενες συμβάσεις.

5.5 Δράσεις της Αυτοδιοίκησης και Δυνατότητες Χρηματοδότησης από τα Ε.Π.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανά τομέα αρμοδιότητας και σημειώνεται η δυνατότητα χρηματοδότησης της κάθε δράσης από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2014-2020						
		ΥΜΕΠΕΡ ΑΑ	ΕΠΑΝ ΕΚ	ΜΕΤΑΡΥΘ ΜΙΣΗ Δ.Τ.	ΑΝΑΔΕΔ ΒΜ	ΑΓΡΟΤΙ ΚΗ ΑΝΑΠΤ ΥΞΗ	ΑΛΙΕΙ Α	ΠΕΠ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ								
1	Προώθηση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης		○	○				○
2	Οργάνωση και λειτουργικός εκσυγχρονισμός Δήμων			○				
3	Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης			○				
4	Κατάρτιση Ανθρώπινου Δυναμικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης			○				
ΕΝΕΡΓΕΙΑ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ								
1	Διαχείριση στερών αποβλήτων	○				○		○
2	Εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης παραγωγής αποβλήτων	○						○
3	Διαχείριση υγρών αποβλήτων	○						○
4	Επέκταση/Αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης	○						○
5	Διαχείριση υδάτων Βελτίωση διαχείρισης υδατικών πόρων σύμφωνα με το σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής της περιφέρειας	○				○		○

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2014-2020						
		ΥΜΕΠΕΡ ΑΑ	ΕΠΑΝ ΕΚ	ΜΕΤΑΡΥΘ ΜΙΣΗ Δ.Τ.	ΑΝΑΔΕΔ ΒΜ	ΑΓΡΟΤΙ ΚΗ ΑΝΑΠΤ ΥΞΗ	ΑΛΙΕΙ Α	ΠΕΠ
6	Η ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής ποταμών της ΠΚΜ και η βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, των δασών και των θαλασσών							☐
7	Προστασία προστατευόμενων περιοχών οικοτόπων, natoura	☐				☐		☐
8	Προστασία βιοποικιλότητας	☐						☐
9	Δράσεις αναβάθμισης αστικού φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (ποδηλατοδρόμοι, μονοπάτια, κινητικότητα σε αστικά κέντρα κ.λπ.)	☐						☐
10	Έργα/μελέτες αντιμετώπισης του θορύβου και της ηχορύπανσης σε εφαρμογή της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ	☐						
11	Στήριξη ενεργειακής απόδοσης της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές (βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων, εφαρμογές κριτηρίων βιοκλιματικού σχεδιασμού κτίρια όπως κολυμβητήρια, σχολεία, γυμναστήριο κ.α., έργα επίδειξης, προώθηση χρήσης ΑΠΕ σε δημόσια κτίρια κ.λπ.)	☐				☐		☐
12	Επενδύσεις για την βελτίωση της ενεργητικής αποδοτικότητας των μεταφορών ιδίως σε αστικές περιοχές (Β.Α.Α.)	☐						☐
13	Χωροταξία Περιβάλλον (Δράσεις Χωροταξικού σχεδιασμού και αξιοποίησης των περιβαλλοντικών πόρων, για την προώθηση ενιαίας και βιώσιμης εθνικής στρατηγικής και ανάπτυξης)	☐						
14	Πολεοδομικός και αστικός Σχεδιασμός για την ανάπτυξη βιώσιμων και "έξυπνων πόλεων" (smart cities)	☐						☐

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2014-2020						
		ΥΜΕΠΕΡ ΑΑ	ΕΠΑΝ ΕΚ	ΜΕΤΑΡΥΘ ΜΙΣΗ Δ.Τ.	ΑΝΑΔΕΔ ΒΜ	ΑΓΡΟΤΙ ΚΗ ΑΝΑΠΤ ΥΞΗ	ΑΛΙΕΙ Α	ΠΕΠ
15	Φυσική-πολιτιστική κληρονομιά					○		○
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ								
1	Επενδύσεις σε μέσα και συστήματα πρόληψης και αντιμετώπισης καταστροφών							○
2	Επενδύσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών Ενίσχυση δομών και υποδομών φορέων πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή							
3	Επενδύσεις σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας ακτών							○
4	Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των αρχών, της οικονομίας και του πληθυσμού							
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ								
1	Επιχειρηματικότητα-Καινοτομία	○						○
2	Στήριξη Κοινωνικών Επιχειρήσεων				○			○
3	Στήριξη τοπικής Επιχειρηματικότητας και τοπικής ανάπτυξης		○			○		
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ								
1	Προώθηση απασχόλησης				○			○
2	Κατάρτιση ανέργων				○			○

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2014-2020						
		ΥΜΕΠΕΡ ΑΑ	ΕΠΑΝ ΕΚ	ΜΕΤΑΡΥΘ ΜΙΣΗ Δ.Τ.	ΑΝΑΔΕΔ ΒΜ	ΑΓΡΟΤΙ ΚΗ ΑΝΑΠΤ ΥΞΗ	ΑΛΙΕΙ Α	ΠΕΠ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ								
1	Παροχή υπηρεσιών φροντίδας φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί, ΚΔΑΠ, ΚΔΑΠ κ.λπ.)				☐			☐
2	Καταπολέμηση διακρίσεων (ΚΔΑΠ ΜΕΑ, βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας, κέντρα διημέρευσης, συμβουλευτική υποστήριξη κ.λπ.)				☐			☐
3	Δημιουργία Ολοκληρωμένου δικτύου Παροχής Υπηρεσιών κοινωνικής Φροντίδας για άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας ή ανήκουν σε ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (Ε.Κ.Ο.)							☐
4	Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία κ.α.)							☐
5	ΚΗΦΗ Κέντρα διημέρευσης							☐
6	Κέντρα στήριξης γυναικών – ξενώνες							☐
7	Παροχή στήριξης για επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας				☐			☐
8	Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης				☐			
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ								
1	Επενδύσεις στον τομέα υγείας (κέντρα ψυχικής υγείας, κ.λπ.)							☐
2	Δημιουργία βελτίωση αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών (παιδικοί, ΚΔΑΠ ΜΕΑ, κέντρα διημέρευσης, φροντίδας αστέγων κ.λπ.)							☐

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΣΠΑ 2014-2020						
		ΥΜΕΠΕΡ ΑΑ	ΕΠΑΝ ΕΚ	ΜΕΤΑΡΥΘ ΜΙΣΗ Δ.Τ.	ΑΝΑΔΕΔ ΒΜ	ΑΓΡΟΤΙ ΚΗ ΑΝΑΠΤ ΥΞΗ	ΑΛΙΕΙ Α	ΠΕΠ
3	Βελτίωση προσβασιμότητας ΑΜΕΑ							☐
4	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών σχολικής και προσχολικής εκπαίδευσης							☐
ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ								
1	Συμπλήρωση και αναβάθμιση υποδομών οδικής διασύνδεσης με κόμβους ΔΕΔ-Μ							☐
2	Βελτίωση και συμπλήρωση λιμενικών υποδομών και υπηρεσιών για τη διασύνδεση με τα ΔΕΔ-Μ							☐
3	Υποδομές εγγείων βελτιώσεων					☐		
4	Έργα αναδασμού					☐		
5	Αγροτικής οδοποιίας					☐		
6	Υποδομές σχετικές με πρόσβαση σε δασική γη					☐		
7	Έργα υποδομής μικρής κλίμακας για αγροτικούς οικισμούς					☐		
8	Δράσεις για την ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς των αγροτικών περιοχών					☐		
9	Δημιουργία μικρών δημοσίων τουριστικών υποδομών και υποδομών αναψυχής					☐		
10	Αλιευτικοί λιμένες καταφύγια						☐	☐

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι ΟΤΑ προκειμένου να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρονται στο νέο ΕΣΠΑ, θα πρέπει να προετοιμαστούν κατάλληλα, ακολουθώντας τα εξής βήματα:

1. Ενημέρωση-ευαισθητοποίηση αιρετών και στελεχών σχετικά με την νέα προγραμματική περίοδο - Ορισμός αρμόδιων υπηρεσιών

Ενημέρωση-κινητοποίηση των αιρετών και των αρμόδιων στελεχών του Δήμου, σχετικά με την νέα προγραμματική περίοδο με την συμμετοχή τους σε ημερίδες ενημέρωσης και τη συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές και την Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (Π.Ε.Α.Σ.).

Ο Δήμαρχος ορίζει τις αρμόδιες υπηρεσίες που θα έχουν την ευθύνη των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κ.λπ.), οι οποίες πρέπει να συνεργάζονται με την Οικονομική Υπηρεσία του Δήμου που θα έχει την οικονομική διαχείριση όλων των έργων.

2. Παρακολούθηση της εξειδίκευσης των Τομεακών και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Οι αρμόδιες υπηρεσίες των Δήμων είναι σκόπιμο να μελετήσουν όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, ώστε να αποκτήσουν μια σαφή εικόνα για τα έργα και τις δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτά κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 και στη συνέχεια να παρακολουθούν την εξειδίκευσή τους, ιδιαίτερα δε των Π.Ε.Π.

3. Ιεράρχηση αναγκών και προτεραιοτήτων - Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου

Οι Δήμοι θα πρέπει να διαθέτουν συνολική στρατηγική για την ανάπτυξη της περιοχής τους και αναλυτικό πρόγραμμα δράσεων και έργων. Προϋπόθεση για αυτά είναι η εκπόνηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος των Δήμων 2015-2019. Η ύπαρξη Επιχειρησιακού Προγράμματος μπορεί να συμβάλει στην σωστή τεκμηρίωση των έργων και δράσεων των Δήμων.

4. Αξιολόγηση δυνατοτήτων και ευκαιριών

Με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν από το Επιχειρησιακό Σχέδιο των Δήμων και τις δυνατότητες χρηματοδότησης από τα Επιχειρησιακά προγράμματα, οι Δήμοι μπορούν να αξιολογήσουν τις ευκαιρίες της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

5. Επιλογή συγκεκριμένων έργων και δράσεων

Με βάση τα παραπάνω είναι σημαντικό οι Δήμοι να επιλέξουν συγκεκριμένα έργα και δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν στη νέα προγραμματική περίοδο.

Οι Δήμοι θα πρέπει να διασφαλίσουν τη διαχειριστική ικανότητά τους για την κατηγορία πράξεων που θα υποβάλλουν σχετικά τεχνικά δελτία.

6. Εκπόνηση μελετών - Ωρίμανση έργων

Μετά την επιλογή συγκεκριμένων έργων προς ένταξη διερευνάται το επίπεδο ωρίμανσης τους. Οι Δήμοι θα πρέπει να προγραμματίσουν με ακρίβεια την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την εξασφάλιση των απαιτούμενων δανειοδοτήσεων και να προετοιμάσουν όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υποβολή προτάσεων.

7. Παρακολούθηση προσκλήσεων από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα

Οι αρμόδιες υπηρεσίες των Δήμων (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κ.λπ.) οφείλουν να παρακολουθούν τις προσκλήσεις των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

8. Υποβολή προτάσεων

Οι αρμόδιες υπηρεσίες των Δήμων, ενδεχομένως και με την κατάλληλη τεχνική υποστήριξη, συμπληρώνουν τα αναγκαία ΤΔΠ και τα υποβάλουν στην Διαχειριστή Αρχή.

9. Παρακολούθηση διαδικασιών αξιολόγησης και ένταξης των πράξεων

Οι Δήμοι σε αυτή την φάση θα πρέπει να παρακολουθούν την διαδικασία αξιολόγησης και είναι σε ετοιμότητα για την παροχή κάθε διευκρίνησης ή πρόσθετου στοιχείου που πιθανόν να ζητηθεί από την αρμόδια διαχειριστική Αρχή.

10. Υλοποίηση των έργων και των δράσεων στις επιλέξιμες δράσεις.

6.1 Τ.Α.Π.Το.Κ. (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων) - LEADER

Μέσω της προσέγγισης Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ - LEADER εφαρμόζονται στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, με ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα, σε σαφώς προσδιορισμένες αγροτικές περιοχές μικρότερες της περιφέρειας, από Ομάδα Τοπικής Δράσης, στην οποία εκπροσωπούνται δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς της περιοχής παρέμβασης.

Ο σχεδιασμός, η διαχείριση και υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων στα οποία αποτυπώνεται η στρατηγική τοπικής ανάπτυξης κάθε περιοχής, πραγματοποιούνται από τοπικά εταιρικά σχήματα του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) που δραστηριοποιούνται στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης.

Το ρόλο αυτό σε όλες τις προγραμματικές περιόδους είχαν οι πολυμετοχικές Αναπτυξιακές Ανώνυμες Εταιρείες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τα βήματα προετοιμασίας είναι τα εξής:

1. Προσδιορισμός του Οράματος

Το Όραμα, ενώ θα πρέπει να είναι συμβατό με τις πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ταυτόχρονα θα πρέπει να αποτυπώνεται σε αυτό η διακριτή τοπική ταυτότητα.

2. Συγκρότηση Ομάδας Τοπικής Δράσης

3. Κινητοποίηση του συνόλου των συμμετεχόντων - Αξιοποίηση Αναπτυξιακής Εταιρείας

4. Διαμόρφωση της στρατηγικής και του κεντρικού στόχου

5. Προσδιορισμός των βασικών κατευθύνσεων στις οποίες θα πρέπει να κατευθυνθούν οι πόροι (ενσωμάτωση στοιχείων καινοτομίας - έξυπνης εξειδίκευσης)

6. Κατάρτιση Α' φάσης σχεδίου Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής για την περιοχή παρέμβασης

7. Επεξεργασία-προετοιμασία εισήγησης προϋπολογισμού των προτεινόμενων παρεμβάσεων και εξειδίκευση σε άξονες-μέτρα-πεδία παρέμβασης

8. Κατάρτιση τελικού σχεδίου δράσης και υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- ΕΕΤΑΑ ΑΕ, (2013). Ελάχιστο κόστος λειτουργίας Δήμων & νέο σύστημα κατανομής των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων.
- ΕΕΤΑΑ ΑΕ, (2014). Νέα Αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης
- ΕΕΤΑΑ ΑΕ, (2014). Ο Καλλικράτης στα νησιά
- Υπουργείο εσωτερικών Αποκέντρωσης και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (2010). Οδηγός προσαρμογής των πρότυπων σχεδίων εσωτερικής υπηρεσίας δήμων (Ο.Ε.Υ) των νέων δήμων
- Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, (2016). Τριετής Στρατηγική Μεταρρυθμίσεων στη Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση 2016-2018.
- Καραγιάννης, Σ, (2004). *Οικονομικός προγραμματισμός των ΟΤΑ και ο νέος τύπος Προϋπολογισμού-ΚΥΑ 7028/04*. Αθήνα: εκδόσεις Γ.Μ. Καραναστάση.
- Σκολαρίκος, Μ., (2013). *Οι Δήμοι σε Αριθμούς*, Αθήνα: Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης ΑΕ.
- Ψυχάρης, Ι. & Σιμάτου, Έ., (2003). Η Οργάνωση της Δημόσιας Διοίκησης σε Περιφερειακό και Τοπικό Επίπεδο στην Ελλάδα. *Σειρά Ερευνητικών Εργασιών*

Νόμοι- Εγκύκλιοι:

- Νόμος 3463, (ΦΕΚ Α΄ 114/8-6-2006), Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, Νόμος 3852 (ΦΕΚ Α΄ 87/7-6-2010), Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης,

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

- Καλλικράτης, 2010. *Καλλικράτης*. [Ηλεκτρονικό]
<http://www.kallikratis.eu/-nomos-pierias/>
[Πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2017].
- ΕΣΠΑ 2014-2020 <https://www.espa.gr/el/pages/staticCohesionPolicy.aspx>[Πρόσβαση 25 Φεβρουαρίου 2017].
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ <http://www.statistics.gr/>[Πρόσβαση 05 Μαρτίου 2017].